

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

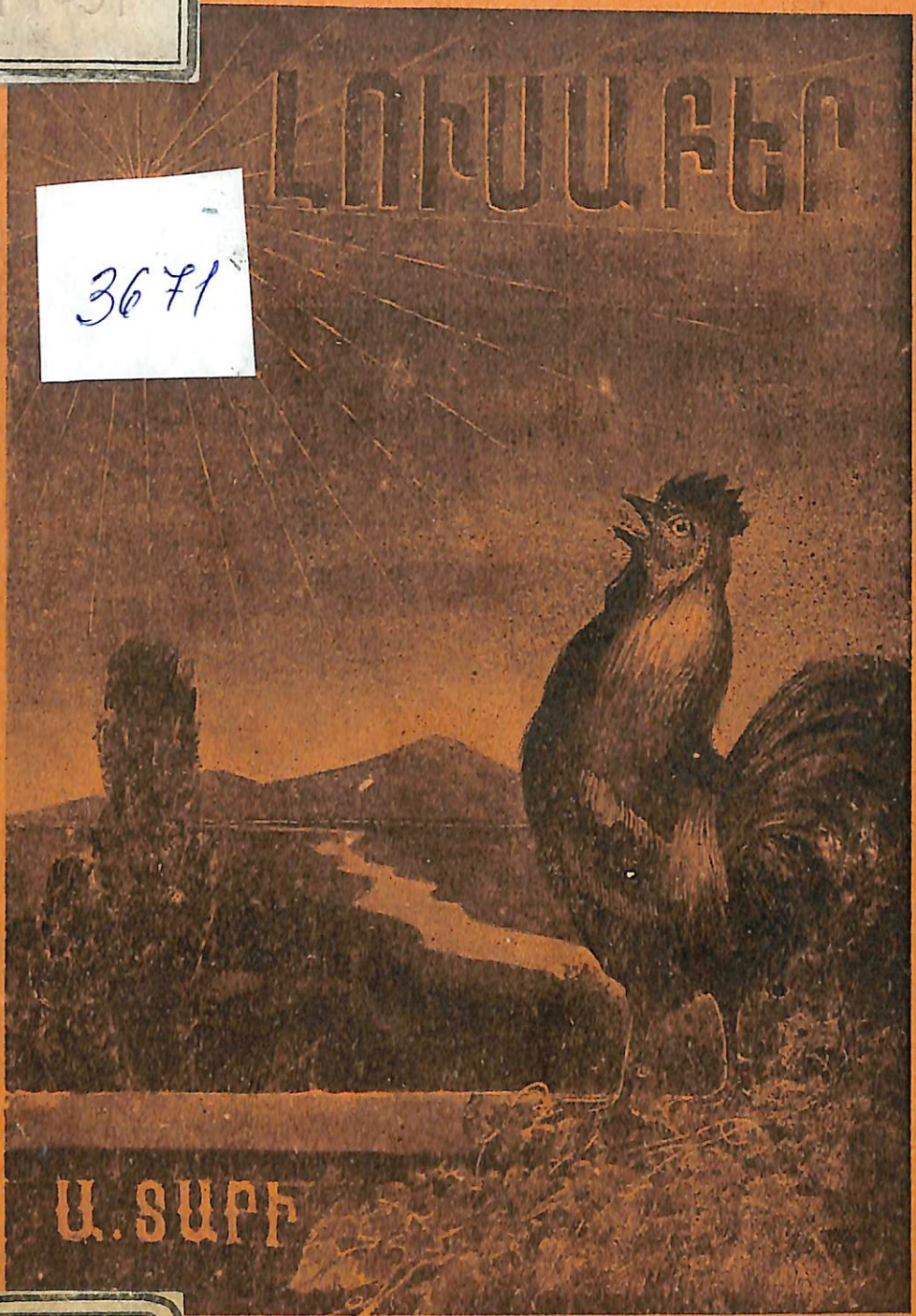
Adapt — remix, transform, and build upon the material

I 244 1914

14091

3671

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

U. SUPP

491-99-8
L 61

491.99-8

L-61

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Ա. ՏԱՐԻ

Կազմեցին

ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ, ՅՈՎՋ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ և Լ. ՍԵՂՐՈՍԵԱՆ

Պատկերազարդեց
Վ. ԱՆԻԿԵԱՆ

Երրորդ թիվ

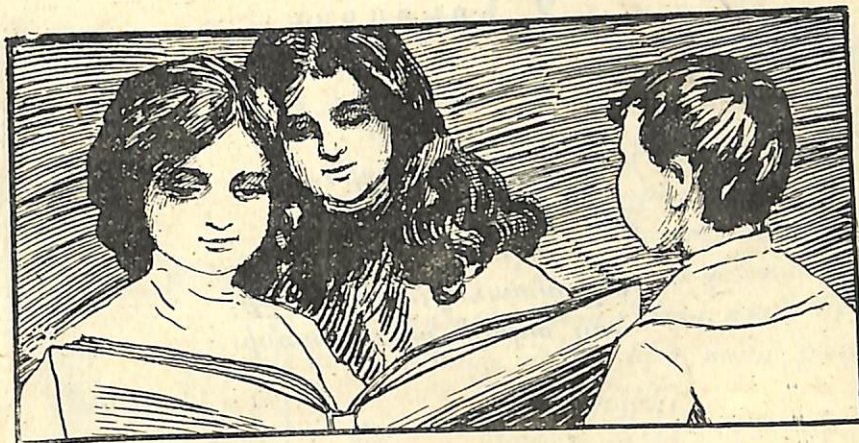
*Մեր ինկնությունն եւ փոխադրած յոդուածներու, ինչպէս եւ մեր
նկարներու արտասպռութեան իրաւունքը վերապահուած է*

14091

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՍՐԽԻՆ ԶՈՂՈՎՐԻՍԿԱՆ ԳՐԱՎԱՅՈՒՄՆՈՑԻ

ՏՊԱՐԱՆ "ԱՐԱՔՄ",
Կ. ՊՈԼԻՍ 1914

2002

ԼՈՒՍԱԲԱՑԻՆ

— Ծուղրուղո՛ւ,
կանչեց մութին մէջ աքլորն իր թառէն.
— Ճիկ-ճիկ, ճիկ-ճիկ,
արթնցաւ ծիտը ճիւղերուն խորէն :

— Ծուղրուղո՛ւ,
խօսեցաւ կրկին աքլորը ծէզին.
— Հօ-հօ, հօ-հօ,
նախիրը արդէն հանդերը տարին :
— Ծուղրուղո՛ւ,

իբր երբորդ կանչին լոյսը բացուեցաւ .
— Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ,
ու անկողնին մէջ մամը նստեցաւ :

Ինչո՞ւ մամիկը «վոյ-վոյ» քրաւ :
Նախիրի մէջ ի՞նչ կենդանիներ կ'ըլլան :

55191-ահ

1303-62

2. ԼՈՒՍԱՑԱԻ

Լուսացաւ,
լուսացաւ.
լոյսն է բարին,
ծիտն է ծառին,
հաւն է թառին.
աշխատաւոր, ելիր բանի,
ծոյլ տղայի քունը տանի:

3. ՈՒԼԻԿԸ

1.

Խոր անտառին մէջ այժ մը կ'ըլլայ: Կ'ունենայ գեղեցիկ
ուլ մը: Ուլը ամեն օր կը ձգէ տունը, ինքը կ'երթայ արօտ
ընելու: Կ'արածի և իրիկունը կուրծը լիքը կու գայ տուն: Կու
գայ տուն, դուռը կը գարնէ, կը մկրկայ ու այսպէս կը կանչէ.

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն ուլիկ,
ման եմ եկեր սարէ սար,
կաթն եմ ըրեր քեզ համար,
դոնակը բաց, ներս գամ ես,
անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ,
սևուկ ուլիկ,
սիրուն ուլիկ:

Ուլիկը իսկոյն վեր կը ցատկէ, դուռը կը բանայ: Մայրը
ծիծ կու տայ անոր ու նորէն կ'երթայ արօտ:

2.

Այս բոլորը ծածուկ կը տեսնէ գայլը:
Իրիկուն մը այժէն առաջ կու գայ, կը գարնէ դուռը ու
իր հաստ ձայնովը կը կանչէ.

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն ուլիկ,
ման եմ եկեր սարէ սար,
կաթն եմ ըրեր քեզ համար,
դոնակը բաց, ներս գամ ես,
անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ,
սևուկ ուլիկ,
սիրուն ուլիկ:
Ուլիկը կը լսէ, կը լսէ ու
կ'ըսէ.

— Ատ ո՞վ ես դուն. չեմ
ճանչնար քեզի: Իմ մայրիկս այդպէս չի կանչեր: Անուշ ու
բարակ ձայն ունի ան. քու ձայնդ կոշտ է ու կոպիտ: Չեմ
բանար դուռը. գնա: Չեմ ուզեր քեզի:
Գայլը կ'երնէ կ'երթայ:

3.

Կու գայ մայրը, դուռը կը ծեծէ.

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն ուլիկ,
ման եմ եկեր սարէ սար,
կաթն եմ ըրեր քեզ համար,
դոնակը բաց, ներս գամ ես,
անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ,
սևուկ ուլիկ,
սիրուն ուլիկ:

Ուլիկը կը բանայ դուռը, ծիծ կ'ուտէ
ու մօրը կը պատմէ.

— Գիտէս, մայրիկ, ինչ եղաւ: Քիչ մը առաջ մէկը եկաւ, դուռը զարկաւ ու կը կանչէր. «Սևուկ ուլիկ, սիրուն ուլիկ»: Կ'ըսէր՝ դուռը բաց: Այնպէս հաստ ձայն ունէր: Այնպէս վախցայ, այնպէս վախցայ. . . Դուռը չը բացի. ըսի՛ չեմ ուզեր, գնա՛:

— Այ, այ, այ, իմ սևուկս, ինչ աղէկ ես ըրեր, որ չես բացեր,— ըսաւ մայրը սաստիկ վախցած:— Այն եկողը գայլն է եղեր. եկեր է որ քեզի ուտէ: Միւս անգամ որ գայ, նորէն չը բանաս: Ըսէ՛ գնա՛, թէ չէ հիմա մայրիկս կու գայ ու կ'ըսպաննէ քեզի իր սուր-սուր կոտորներովը:

Ուրիշ ո՞ր կենդանիները կ'արածին:
Ի՞նչ կ'ուտեն միւս կենդանիները. ո՞րքե կը նաւեն:
Կոտորները ինչո՞ւ համար են:

4. ՓԻՍ

- Միան, միան:
- Դուն որո՞ւ կատուն:
- Այլավերուն:
- Ի՞նչ կը ժողվես:
- Սեր ու մածուն:
- Տանիս որո՞ւն:
- Իմ ձագերուն:
- Չագերն ո՞ւր են:
- Երգիքներուն:
- Փըշտան, կորիք:

ՇՈՒՏԱՍԵԼՈՒԿ

Քեռի, նորէն առ այն լաւ ալիւրէն.
այն լաւ ալիւրէն նորէն առ, քեռի:

5. ԵՐԿԻՆՔԸ ՓՈՒԼ ԿՈՒ ԳԱՅ

1.

Կ'ըլլայ չըլլար՝ ճստիկ-ճուտիկ մը:

Այս ճստիկ-ճուտիկը օր մը ծածուկ կը մտնէ հարևանի պարտէզը, որ քըջուջ ընէ:

Մէյ մըն ալ յանկած թուփէն վարդ մը կը վրթի կ'իյնայ պոչին: Ճստիկ ճուտիկը վախցած կը փախչի դուրս:

2.

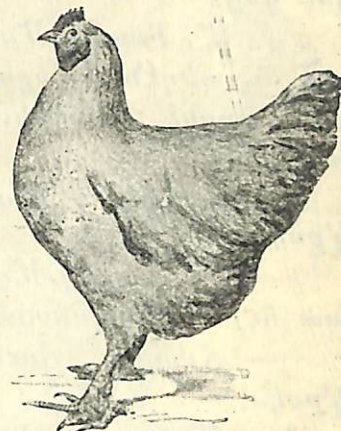
Կը վազէ, կը վազէ, կը հասնի Հաւիկ-Մարիկին:

— Վայ, Հաւիկ-Մարիկ.— կը կանչէ հեռուէն.— երկինքը փուլ կու գայ:

— Ա, ճստիկ-ճուտիկ, առ ո՞րտեղէն իմացար,— կը հարցնէ Հաւիկ-Մարիկը:

— Օ, ես իմ աչքովս տեսայ, իմ ականջովս լսեցի, դեռ մէկ կտորն ալ պոչիս ինկաւ:

— Ի՞նչ կ'ըսես. փախչինք.— կ'ըսէ Հաւիկ-Մարիկը:

3.

Կը վազեն, կը վազեն, կը հասնին Բաղիկ-Մամիկին:

— Վայ, Բաղիկ-Մամիկ,— կը կանչէ Հաւիկ-Մարիկը.— երկինքը փուլ կու գայ:

— Ա, Հաւիկ-Մարիկ, առ ո՞րտեղէն իմացար.— կը հարցնէ Բաղիկ-Մամիկը:

— Ճստիկ-ճուտիկը կ'ըսէ.

— Ա, ճստիկ-ճուտիկ, առ ո՞րտեղէն իմացար:

— Օ՛, ես իմ աչքովս տեսայ, իմ ականջովս լսեցի. դեռ մէկ կտորն ալ պոչիս ինկաւ:
 — Ի՛նչ կ'ըսես. փախչինք. — կ'ըսէ Բազիկ-Մամիկը:

4.

Կը վազեն, կը վազեն կը հասնին Սագիկ-Խաթունին:
 — Վայ, Սագիկ-Խաթուն, — կը կանչէ Բազիկ-Մամիկը. — երկինքը փուկ կու գայ:

— Ա, Բազիկ-Մամիկ, ատ ուրտեղէն իմացար. — կը հարցնէ Սագիկ-Խաթունը:

— Հաւիկ - Մարիկը կ'ըսէ:

— Ա, Հաւիկ-Մարիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:

— Ճստիկ - Ճուտիկը կ'ըսէ:

— Ա, Ճստիկ-Ճուտիկ ատ ուր տեղէն իմացար:

— Օ՛, ես իմ աչքովս տեսայ, իմ ականջովս լսեցի. դեռ մէկ կտորն ալ պոչիս ինկաւ:

— Ի՛նչ կ'ըսես. փախչինք. — կ'ըսէ Սագիկ-Խաթունը:

5.

Կը վազեն, կը վազեն, կը հասնին Հնդկահաւին:
 — Վայ, Հնդու-Թնդու, — կը կանչէ Սագիկ-Խաթունը. — երկինքը փուկ կու գայ:

8

— Ա, Սագիկ-Խաթուն, ատ ուրտեղէն իմացար. — կը հարցնէ Հնդու-Թնդուն:

— Բազիկ-Մամիկը կ'ըսէ:

— Ա, Բազիկ-Մամիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:

— Հաւիկ-Մարիկը կ'ըսէ:

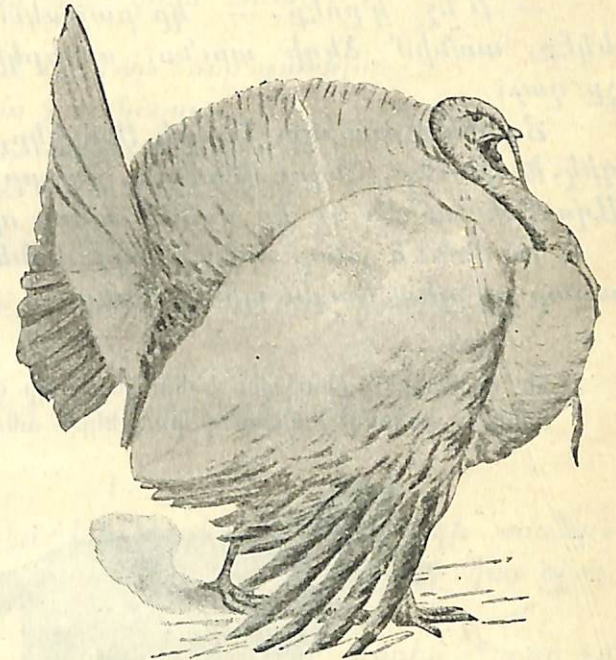
— Ա, Հաւիկ-Մարիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:

— Ճստիկ - Ճուտիկը կ'ըսէ:

— Ա, Ճստիկ-Ճուտիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:

— Օ՛, ես իմ աչքովս տեսայ, իմ ականջովս լսեցի. դեռ մէկ կտորն ալ պոչիս ինկաւ:

— Ի՛նչ կ'ըսես. փախչինք. — կ'ըսէ Հնդու-Թնդուն:

6.

Կը վազեն, կը վազեն, կը հասնին Աղա Աղուէսին:

— Աղ-ն-Աղուէս, Աղ-ն-Աղուէս. — կը կանչէ Հնդու-Թնդուն. — երկինքը փուկ կու գայ:

— Ա, Հնդու-Թնդու, ատ ուրտեղէն իմացար. — կը հարցնէ Աղա-Աղուէսը:

— Սագիկ-Խաթունը կ'ըսէ:

— Ա, Սագիկ-Խաթուն, ատ ուրտեղէն իմացար:

— Բազիկ-Մամիկը կ'ըսէ:

— Ա, Բազիկ-Մամիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:

— Հաւիկ-Մարիկը կ'ըսէ:

9

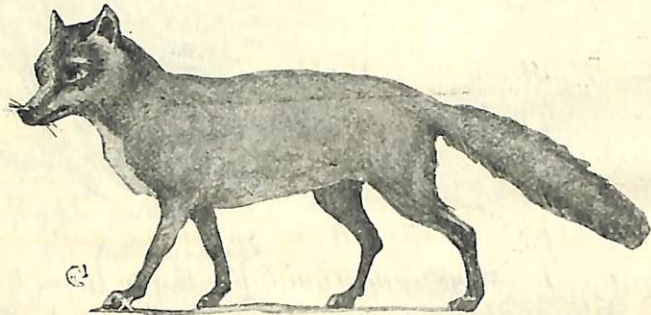
- Ա՛, Հաւիկ Մարիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:
- Ճստիկ-Ճուտիկը կ'ըսէ:
- Ա՛, Ճստիկ-Ճուտիկ, ատ ուրտեղէն իմացար:
- Օ՛ ես իմ աչքովս տեսայ, իմ ահանջովս լսեցի. դեռ մէկ կտորն ալ պոչիս ինկաւ:

— Ի՞նչ կ'ըսէք. — կը բացականչէ Աղա-Աղուէսը. — եկէք, տանիմ ձեզի տունս, որ երկինքը ձեր գլխուն փուլ չը գայ:

Ճստիկ-Ճուտիկը, Հաւիկ-Մարիկը, Բաղիկ-Մամիկը, Սագիկ-Խաթունը, Հնդու-Թնդուն, բոլորը միասին կ'իյնան Աղա-Աղուէսի ետեւն ու կը մտնեն անոր որջը:

Կը մտնեն անոր որջը և այդ մտնելն էր որ մտան. մինչև այսօր ալ դեռ դուրս պիտի գան:

Ձե՛ որ երկինքը փուլ չէր եկեր. ինչո՞ւ կը փախչէին բոլորը: Երկինքը իսկապէս ո՞ւրտեղ փուլ եկաւ անոնց գլխուն:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

(1)

Ան ի՞նչ է ինչ՝ Ոտները կրակը
գլուխը երկինք:

(2)

Ան ի՞նչ է ինչ՝ Ցերեկը տիկին,
գիշերն աղախին:

6. ԲԱԴԻԿԸ

Բաղիկ, բաղիկ,
կարմիր թաթիկ,
ատ ուր կ'երթաս կամաց-կամաց,
ձագուկներդ չորս կողմ առած:

— Կ'երթամ ես վար ջուր գտնելու,
ձագուկներս լըւանալու.
ձագուկներս մաքուր-մաքուր,
տղոց երեսն աղա է ու մուր:

Վերջին տողը պիտի լսե՛ր բաղիկը, երբ փու երեսիդ նայեր:

7. ԽԵԼԱՑԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐ

1.

Քուրիկն ու Սուրիկը կ'երթային մեծ-մայրիկի տունը: Երբ հասան գետակը, տեսան որ տախտակը չը կայ որու վրայով միշտ անցուղարձ կ'ընէին:

Իսկ մեծ մայրիկը խիտ արգելած էր՝ երբէք ջուրը չը մտնեն, որ կօշիկնին չը թրջըւի ու չը հիւանդանան:

Քուրիկն ու Սուրիկը նայեցան իրարու:

— Ի՞նչ ընենք, Սուրիկ, որ մեր կօշիկները չը թրջըւին. — ըսաւ քուրիկը:

— Ի՞նչ ընենք, քուրիկ, — ըսաւ Սուրիկը:

Ու սկսան միտք ընել: Այնքան միտք ըրին, այնքան, որ ընաւ այդքան միտք չէին ըրեր:

— Գտայ, Սուրիկ, — ըսաւ յանկարծ քուրիկը: — Ես քեզի կը գրկեմ, ջրին մէջէն կը տանիմ միւս ափը ու ետ կու գամ. քու կօշիկներդ կը մնան չոր: Ետքն ալ դուն կու գաս ինձի կը տանիս, իմ կօշիկներս ալ կը մնան չոր:

Սուրիկը շատ ուրախացաւ իր խելացի քրոջը ըսածին։
Իսկ քուրիկը գրկեց Սուրիկը ու շըւ՛մբ, շըւ՛մբ, մտաւ շուրը։
Գետի կէսը հասաւ թէ չէ՛ կանգ առաւ։

— Ինչո՞ւ չես երթար. — հարցուց Սուրիկը։

— Սուրիկ, կարծես թէ կօշիկներս կը թրջըւին. — ըսաւ քուրիկը։ — Աւելի աղէկ է, վար իջիր, հոս քիչիկ մը սպասէ, մինչև ես ափը երթամ, կօշիկներս հանեմ, ետ գամ՝ քեզի տանիմ։

— Լա՛ւ. — ըսաւ Սուրիկը ու, շըւ՛մբ, ցատկեց շուրին մէջ, կեցաւ գետին մէջտեղը, մինչև որ քուրիկը գնաց ափը, որ կօշիկները հանէ, ետ գայ ու տանի։

3.

Երբ քուրիկը կօշիկներուն կապերը կ'արծրկէր, Սուրիկը ձայն առաւ.

— Կարծես թէ իմ կօշիկներս ալ կը թրջըւին. ի՞նչ ընեմ, քուրիկ։

12

— Եկ՛ուր, դուն ալ շուտով հանէ կօշիկներդ։
Սուրիկը շըւ՛մբ, շըւ՛մբ, ետ եկաւ, նստեցաւ, հանեց կօշիկները։

Ետքը երկուքն ալ վերցուցին իրենց կօշիկները, քուրիկը նորէն գրկեց իր Սուրիկը ու անցուց միւս ափը։

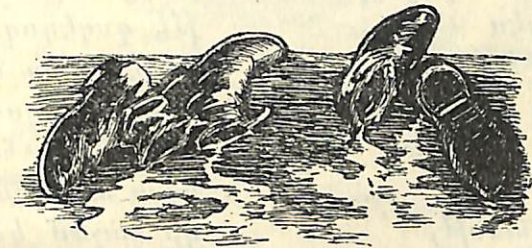
Ու երկուքն ալ շատ ուրախ էին, որ այսպէս խելացի կերպով անցան գետակը։

Միայն գէշն ան էր, որ կօշիկները ո՛չ միայն թրջըւեր էին, այլ և լեցուեր էին շուրով։

— Յիմանր գետակը, բոլորը ան ըրաւ. — ըսաւ քուրիկը։

— Յիմանր գետակը. — ըսաւ Սուրիկը։

Իսկապէս խելացի երեխաները ինչպէ՞ս պիտի ընէին, որ իրենց կօշիկները չօր մնային։

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

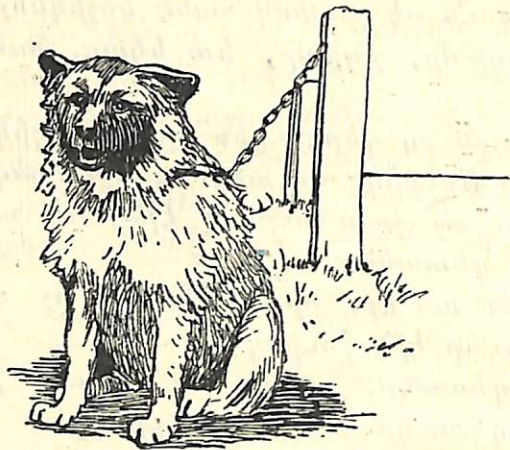
(3)

Ան ի՞նչ է ինչ՝ Ասդին դար,
անդին դար,
մէջն անդադար։

(4)

Ան ի՞նչ է ինչ՝ Ձին գէաց,
թամբը մնաց։

13

8. ՇՈՒՆԸ

Հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
 ահա այսպէս
 կը հաչեմ ես.
 հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
 ու տունն այսպէս
 կը պահեմ ես:
 Թէ գայ ծանօթ,
 հին բարեկամ,
 պոչ շարժելով
 դէմը կու գամ:

Բայց ներս մտնել
 թէ գողէգող
 ուզէ մարդ մը
 չար կամեցող,
 հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
 ահա այսպէս
 կը հաչեմ ես.
 հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
 ու տունն այսպէս
 կը պահեմ ես:

Շունը միայն տո՞ւն կը պահէ:
 Այ ուրի՞շ ինչ օգուտ ունի շունը:
 Շունը ինչո՞ւ են կապեր շրջայով:

ՇՈՒՏԱՍԵԼՈՒԿ

Կարճ-պոչ փոցիս, կարճ պոչ փոցիս:

9. ԱՆԿՈՉ ՇԻՒՐԵՐ

Շունը նոր էր ճաշ ըրեր:

Երկար փուռեր էր իր տնակին առջևը, դունչը դրեր էր երկու թաթերուն ու աչքերը գոցեր էր: Դիմացը դրած էր լափի ամանը:

Երկու ճնճողուկ թառ էին եղեր դէմուդէմը ցանկապատին վրայ ու շատոնց է որ կ'ըստասէին:

— Քնացան.— ըսաւ մէկը կամաց մը՝ թեր շարժելով:

— Չէ.— ըսաւ

միւսը: — Չէ՞ս տեսներ ականջները կը շարժէ:

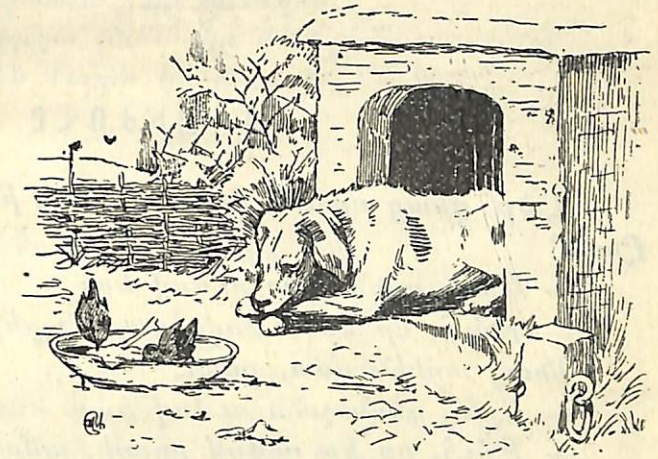
— Կը վախնաս

— հարցուց նորէն առաջինը.— ես չեմ վախնար. եկ՛նր երթանք:

Ու թռաւ, իջաւ գետին, շան տնակին առջևը, հոնկէ ալ յանկարծ ցատկեց ամանին եզերքը ու թիք-թիք սկսաւ արագ կտցահարել:

Ընկերն ալ սիրտ ըրաւ, թռաւ ցանկապատէն վար ու երկուքը մէկ արագ-արագ կը կտցահարէին:

Անոնց թիք-թիքէն շունը արթնցաւ, աչքերուն մէկը բացաւ քիչ մը, նայեցաւ անկոչ հիւրերուն, բան մը մոռաց քթին տակէն ու նորէն աչքը խփեց. . .

Շունը ի՞նչ մոռաց էրին տակէն:

Շունը ինչո՞ւ ականջները կը շարժէ: Իսկ պո՞չը ինչու կը շարժէ:

10. ԿԱՏՈՒՆ

Կատուն եկաւ փիսիկ-փիսիկ,
հազար նապով, ինչպէս հարսիկ,
դունչը սրբեց թաթիկներով,
մազը սանտրեց շանչիկներով:
Կատնու, կատնու, ի՞նչ ես տրտում,
թէ՞ մկներն են այսօր արթուն:

11. ՈՒԺՈՎԸ

Այծը գնաց սառին վրայ խաղաց, ինկաւ, ոտքը կտտրեց:
Ըսաւ՝

- Սնո, դուն շատ ուժով ես:
- Թնն, որ ես ուժով ըլլայի, արևը չէր հալեր ինծի:
- Գնաց արևին մօտ, ըսաւ՝
- Արև, դուն շատ ուժով ես:
- Թնն, որ ես ուժով ըլլայի, ամպը չէր ծածկեր դէմս:
- Ըսաւ՝
- Ա՛մպ, դուն շատ ուժով ես:
- Թնն, որ ես ուժով ըլլայի, քամին չէր ցրուեր

ինծի:

- Ըսաւ՝
- Քամի՛, դուն շատ ուժով ես:
 - Թնն, որ ես ուժով ըլլայի, չէի մտներ պատին ճեղքը:
 - Ըսաւ՝
 - Պատի՛ ճեղք, դուն շատ ուժով ես:
 - Թնն, որ ես ուժով ըլլայի, մուկը չէր կրծեր ինծի:
 - Ըսաւ՝
 - Մնկ, դուն շատ ուժով ես:

— Թնն, որ ես ուժով ըլլայի, կատուն չէր բռներ ինծի:
Ըսաւ՝

- Կատնու, դուն շատ ուժով ես:
- Կատուն պոչը գետնին տարով ըսաւ.
— Ուժով եմ, ուժով եմ,
ուժովներու ես ճոճն եմ,
աղաներու մուշտակն եմ,
խաթուններու շուշտակն եմ,
ամառը կտուրին վրայ,
ձմեռը թոնիրին վրայ,
անուշ-անուշ կը պառկիմ,
թէ փը՛շտ ընեն՝ կը փախչիմ,
ծառին ծայրը կը թռչիմ:

12. ՄԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

- Ո՛ւր է, տունդ, ա՛ մկնիկ:
- Ն՛, դիւրին է, շատ մօտիկ:
Այսպէս կ'երթաս դուն առաջ,
նախ դէպի ձախ, ետքը աջ,
կը դառնաս վեր, կ'իջնես վար,
կ'երթաս կ'երթաս անդադար,
կը ծոխ ետ, շատ շանցած
բունիս առջևն ես հասած:
Բայց դունն ու սեմ,
պէտք է ըսեմ,
սաստիկ ցած է, իմացիր.
ներս մտնելուդ կռացիր:

Մուկը բնասնի՞ կենդանի է, րե՞ վայրի:

13. ԱՐԵՒ ՈՒ ԼՈՒՍԻՆ

Լուսամարիկը զրկեց իր ազճիկն ու տղան, որ հերթով հսկեն աշխարհի վրայ, մէկը ցերեկը, միւսը գիշերը: Ազճիկան անունը Արև էր, տղունը Լուսին:

— Քուրիկ, ես ցերեկը կ'երթամ, դուն գիշերը. համ.— ըսաւ չարաճճի Լուսինը:

— Չէ, ես ազճիկ եմ, գիշերը կը վախնամ.— հակառակեցաւ սիրուն Արևը:

Եւ քոյր ու եղբայր կուուեցան ու նորէն եկան իրենց մօրը:

Մայրը խմոր կը հունցէր: Ըսաւ.

— Դուն գիշերը գնա, Լուսիկ: Արեգը ազճիկ է կը վախնայ:

— Չէ. ի՞նչ ընեմ թէ կը վախնայ.— յամառեցաւ Լուսինը, շրթունքները ուռցուց ու կեցաւ.

— Չեմ երթար:

Լուսամարիկը բարկացաւ, ձեռքերը հանեց խմորէն ու ապտակ մը տըլաւ իր կամակոր տղուն:

Լուսինը սրգոզեցաւ, խմորոտ երեսով դուրս ելաւ ու գնաց իր ճամբան:

— Դէ, դուն ալ գնա ցերեկը.— դարձաւ մայրը սիրուն Արևին:

— Ցերեկն ալ կ'ամչնամ, մայրիկ, ամենքը երեսս կը նային.— ըսաւ Արևը ու շիկնած կեցեր էր մօրը կուշար:

Այն ատեն Լուսամարիկը բուռ մը ասեղ տուաւ անոր:

— Ա՛ւ այս ասեղները,— ըսաւ,— ով երեսդ նայի, ծակէ աչքերը:

Այն օրընէ Լուսինը դուրս կ'եղնէ գիշերները և միշտ խմորոտ երեսով, իսկ Արևը կը շրճի ցերեկը ու թող չի տար, որ երեսը նային: Մօրը տուած ասեղներովը կը ծակծրկէ նայողին աչքերը:

Արևը ինչէ՞ն կը վախնար եւ ինչէ՞ն կ'ամչնար: Ինչ կ'անուանեն այն երեխան, որ ամեն յիմար քանե կը վախնայ: Ի՞նչ կ'անուանեն այն երեխան, որ ամեն բանե կ'ամչնայ:

Մայրը ինչո՞ւ բարկացաւ Լուսին:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

(5)

Աչուկներ, աչուկներ,
ոսկի, արծաթ աչուկներ.
ցերեկները քնանան,
գիշերները արթըննան:

(6)

Մե արարը պէին ոլորեց,
հազար-հազար մարդ գլորեց:

14. ԱՐԴԷՆ ԱՇԱԿԵՐՏ Է

Այն իրիկունը Հանէսը շատ անհանգիստ էր:

Քանի մը անգամ հանեց պայուսակէն գրքերն ու տետրակները ու նորէն պահեց: Քանի մը անգամ պարպեց գրչատուփը, մէկիկ-մէկիկ նայեցաւ մատիտը, գրիչը, ծայրերը, ու նորէն դրաւ տեղը: Քանի մը անգամ մօտեցաւ մօրը:

— Մայրիկ, նայէ որ չը մոռնաս. առտուն ինձի կանուխ կ'արթընցնես, շատ կանուխ. ուսուցիչն ըսաւ՝ որ չուշանամ: Վերջապէս պայուսակը կախեց մահճակալին գլխէն, հանուեցաւ ու մտաւ անկողին:

Բայց դեռ երկնր-երկար քունը չէր տաներ: Կատակ է. չէ՞ որ այդ օրերն է ինքն ալ կ'երթար դպրոց. վերջապէս ինքն ալ աշակերտ էր արդէն:

Ի՞նչ պիտի եղած ըլլար պատճառը, որ Հանէսը այսօր ուշ կը մտնէր դպրոց:

15. ԳՐԻԶ

«Գրի՛չ, ըսէ, աս ի՞նչ բան է.
ինձի սիրէ քիչ մը գոնէ:
Տես քրոջըս մատներուն տակ
կը գրես վանժ ու ի՞նչ յըստակ,
իսկ իմ ձեռքիս կը խաղմըզես,
սև ազոաւի ճանկերուն պէս:

Ի՞նչ եմ ըրեր, ինչո՞ւ համար,
ալ մի՛ ըլլար այդպէս յամառ.
գրէ, ինչընձ, արագ-արագ,
գրէ շիտակ, սիրուն, բարակ:»

Իսկ գրիչը, հա՛ կը լըսէ,
կը ճըռճըռայ, կը խաղմըզէ,
միայն քիչ-քիչ արդէն, կարծես,
ծիտիկի մը ճանկերուն պէս:

Իսկ եւ գրիչդ քեզի կը սիրէ. ինչի՞ պէս կը գրէ:

16. ԽԵԼՕՔ ՇԱՇԻԻ

Նպարավաճառի խանութին առջևը, դռանը մէջ, մեծ տոպրակով մը ընկոյզ էր դրուած: Բայց ի՞նչ ընկոյզ, խոշոր, ամեն մէկը Սմբատի բունցքին չափ:

Սմբատը ինքն ալ բունցքները գրպանը դրած, կեցեր էր ընկոյզներուն դէմը ու կը նայէր: Այնպէս կ'ուզէր սիրտը, բայց որ փարա չունէր...

Չը դիմացաւ, մտաւ ներս ու հարցուց.

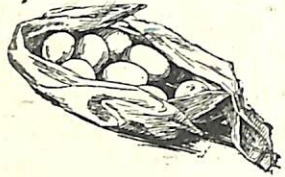
— Ի՞նչ արժէ ընկոյզը:

— Վեցը հինգ փարա:

— Վեցը հինգ փարա, հա՛, — մտածեց Սմբատը քիչիկ մը ու իսկոյն վրայ տուաւ: — Աղէկ. ուրեմն հինգը չորս փարա, չորսը երեք փարա, երեքը երկու փարա, երկուքը մէկ փարա, իսկ մէկ հատը ո՛չ-մէկ փարա: Է՛, վստա չունի՞ թող ըլլայ մէկը. տո՛ւր ինձի մէկ հատ մը:

Սմբատը ընկոյզ ստացա՞ւ: Ինչո՞ւ: Շիտա՞կ էր իր հաշիւը:

17. ՔԱԻՈՐՆ ՈՒ ՓԵՍԱՆ

Փեսայ Յակոբը թաշկինակով հաւկիթ կը տանէր տուն: Ճամբան պատահեցաւ քաւորը:

— Քաւոր աղբար,— ըսաւ Յակոբը,— եթէ գիտնաս՝ ի՞նչ կայ թաշկինակիս մէջ, ասոր ձրւածեղէն քեզի ալ կը կերցնեմ:

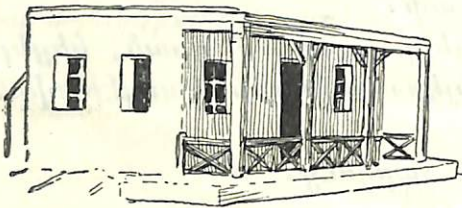
— Հաւկիթ.— պատասխանեց քաւորը:

— Վայ.— գարմացաւ փեսան.— ատ ինչպէս գիտցար: Ըսէ նայիմ՝ քանի՞ հատ է. թէ որ ատ ալ գիտցար, բոլոր տասն ալ քեզի կու տամ:

— Տասը.— պատասխանեց քաւորը:

— Ա՛ռ, քաւոր աղբար,— ըսաւ ապշած փեսան ու հաւկիթները թաշկինակով տուաւ անոր:

18. ԱՍ ԱՆ Է...

1.

Աս ան տունն է,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

2.

Աս ան ցորենն է
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

3.

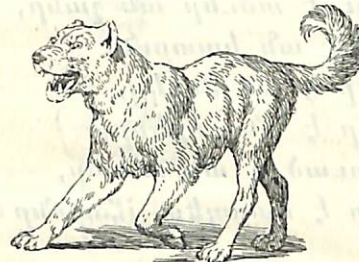
Աս ան մուկն է,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

4.

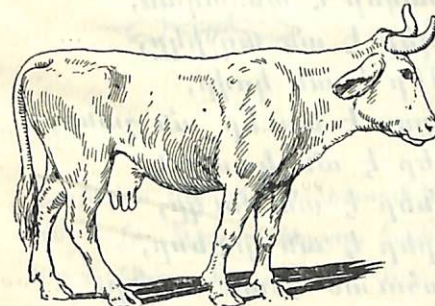
Աս ան կատուն է,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

5.

Աս ան շունն է,
որ գզեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

6.

Աս ան կովն է,
որ հարու է տուեր ան շանը,
որ գզեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

7.

Աս ան աղջիկն է,
որ կթեր է ան կովը,
որ հարու է տուեր ան շանը,
որ գգեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

8.

Աս ան տղան է,
որ ուզեր է ան աղջիկը,
որ կթեր է ան կովը,
որ հարու է տուեր ան շանը,
որ գգեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

9.

Աս ան տէրտէրն է,
որ պսակեր է ան տղան,
որ ուզեր է ան աղջիկը,
որ կթեր է ան կովը,
որ հարու է տուեր ան շանը,
որ գգեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

10.

Աս ան աքլորն է,
որ արթնցուցեր է ան տէրտէրը,
որ պսակեր է ան տղան,
որ ուզեր է ան աղջիկը,
որ կթեր է ան կովը,
որ հարու է տուեր ան շանը,
որ գգեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը,

11.

Աս ալ ան վարպետ Անտոնը,
որ մորթեր է ան աքլորը,
որ արթնցուցեր է ան տէրտէրը,
որ պսակեր է ան տղան,
որ ուզեր է ան աղջիկը,
որ կթեր է ան կովը,
որ հարու է տուեր ան շանը,
որ գգեր է ան կատուն,
որ բռներ է ան մուկը,
որ կերեր է ան ցորենը,
որ պահուած է ան տունը,
որ շիներ է վարպետ Անտոնը:

Վարպետ Անտոնը արհեստով ի՞նչ էր:

Ի՞նչ է ու հորդ արհեստը, հորեղբորդ արհեստը, մեծ եղբորդ արհեստը:
Ո՞ր արհեստը կը սիրես: Ի՞նչ ո՞ւր:

19. ԾՏԻ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐԸ

Չմեռ էր: Ծիտը կծկըւեր նստեր էր մերկ ծառին: Կը մըսէին անոր բարակ տոտիկները:

— Ծիւ, ծիւ, գարունը որ գայ, ինձի համար գուլպայ պիտի գործեմ.— կըսէր ան մօտը նստած կաշաղակին:

Գարունը եկաւ: Ծիտը, ծիւ, ծիւ, կը ցատկըւտէր կանաչ տերեւներուն մէջ:

— Հապա ինչո՞ւ գուլպայ չես գործեր.— հարցուց կաշաղակը:

— Իհ, — պատասխանեց ծիտը.— Էս ով, գուլպան ով:

20. ԱՌԱՋԻՆ ՁԻՒՆԸ

— Վայ, մայրի՛կ, նայէ, բակն ու դուռը լի ինչքան ճեպ-ճերմակ թիթեռ կը թափի. այսքան շատ թիթեռ չէի տեսեր դեռ:

— Չէ, իմ մանչո՞ւկս, թիթեռնիկ չէ ան. ծաղիկներուն հետ թիթեռներն անցան. ան, որ օդին մէջ այնպէս կը խաղայ, ճի՛ւնն է, որ փերթ-փերթ վերէն կը տեղայ:

Ձիւնը ուրիշ ինչի՞ է նման:

21. ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐ

1.

Օր մը աքլորը բարձրացաւ կտուրը, որ աշխարհք տեսնէ: Վիզը երկընցուց, նայեցաւ, բայց բան մը չը տեսաւ: Դիմացի սարը կը խանգարէր:

— Քուչի աղբար, կարելի է դուն գիտնաս՝ ի՞նչ կայ սարին ետևը:

— Չգիտեմ.— պատասխանեց բռնչին:

— Հապա մինչև Էրբ պէտք է այսպէս մնանք. եկ՛ուր, երթանք նայինք՝ ի՞նչ կայ, ինչ չը կայ աշխարհիս վրայ:

Շունը համաձայնեցաւ: Խօսք մէկ ըրին ու փախան:

Գացին, գացին, իրիկունը հասան անտառ: Գիշերը մնացին հոն: Շունը պառկեցաւ թուփի մը տակ, իսկ աքլորը թառ եղաւ մօտիկ ծառին ու քնացան:

2.

Լուսադէմին աքլորը կանչեց. ծուղրուղո՞ւ:

Աղուէս մը լսեց աքլորին ձայնը:

— Վայ, ան ուրկէ ելաւ. այ լաւ նախաճաշիկ.— մտածեց աղուէսը ու վազեց:

— Բարի լոյս, սանահայր աքլոր: Ի՞նչ բանի ես այս կողմերը:

— Կ'երթանք աշխարհք տեսնելու:

— Օ, ի՞նչ լաւ բան էք մտածեր.— ըսաւ աղուէսը: Քանի ժամանակ է ես ալ շնորհքով ընկեր մը կը փնտռէի: Ի՞նչ լաւ եղաւ՝ պատահեցանք: Դէ, վար իջիր, որ չուշանանք:

— Ես համաձայն եմ. — ըսաւ արարը. — տես, եթէ ընկերս ալ համաձայն է՝ իջնեմ երթանք:

— Ընկերդ ուր է:

— Հոն թուփին տակ:

«Ասոր ընկերն ալ երևի իրեն նման արար մը պիտի ըլլայ, ան ալ իմ ճաշս»: մտածեց աղուէսը ու վազեց թուփին կողմը:

Յանկարծ որ շունը տակէն դուրս չեկաւ, մեր աղուէսը, պո՛ւկ, փախաւ, ի՛նչ փախաւ:

— Կեցի՛ր, աղուէս աղբար, մի՛ շտապեր, որ մենք ալ գանք. այդպէս ընկեր կ'ըլլայ. — ծառին զլխէն ձայն կու տար արարը:

Ինչպէ՞ս կ'ըսենք այն մարդուն, որ կ'ուզէ շատ բան տեսնէ ու իմանայ: Աղուէսը ի՞նչ տեսնել կ'ուզէր:

22. Ծ Ո Յ Լ Ա Ղ Ջ Ի Կ Ը

Բանն ի՛նչ կ'ընեմ՝ կեղտոտ է,
բամպակը կորիզոտ է:

մետաքս պիտի որ մանեմ,
մաստակ պիտի որ ծամեմ,

կտուրը տիտիկ ընեմ,

անցնողը մտիկ ընեմ,

ուտեմ, խմեմ, կշտանամ,

մութը կոխէ, քնանամ:

Ի՞նչ պիտի բո՛ր աշխատասեր աղջիկը:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

(7)

Հինգ աղբար են, կ'աշխատին.

չորսը պատ կը շարէ, մէկը քար կը կրէ:

23. Ա Ն Ք Ո Ւ Ն Դ Ե Ի Ի Շ Ե Ք Ի Ա Թ Ը

Բուք ու բորան. մութ գիշեր էր:

Հուքի պապը թիկն էր տըւեր բարձին ու հեքիաթ կ'ըսէր իր թոռներուն:

«Կայ եղեր, չը կայ եղեր, դե մը կայ եղեր: Այս դեռ քանի-քանի քաղաքներ է ունեցեր, ինչքան շէնքեր, անհամար գանձ. ոսկի, արծաթ...»

Այնքան, այնքան հարուստ, որ ալ գիշեր-ցերեկ հանգիստ չէր քնանար, բնաւ, բնաւ...»

Հուքի պապի ձայնը, որ հետզհետէ իջեր էր ու թուլացեր, յանկարծ բոլորովին լուեց:

— Ետքը՞, ետքը՞, պապիկ. — հետաքրքրուեր էին թոռնիկները:

Մէյ մըն ալ ծռին ու ի՛նչ տեսնեն: Հուքի պապիկի քունը տարեր էր...»

Այ, քեզի անքուն դե:

Հուքի պապիկի բունը ինչո՞ւ տարաւ: Ե՞րբ կը տանի մարդու բունը: Բունը ինչո՞ւ համար է:

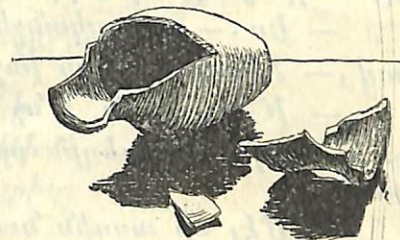
24. Կ Ճ Ո Ւ Ճ Ը

Քեռին եկաւ մեր բակը,

լիք կճուճը շալակը,

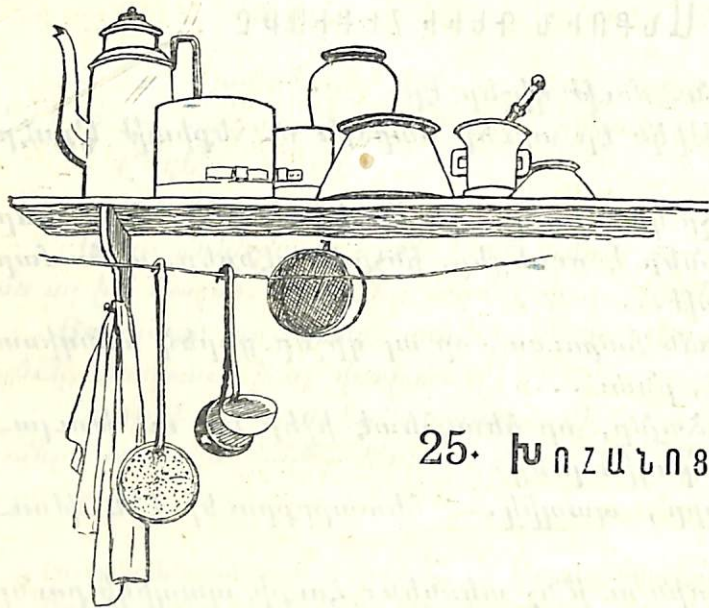
ուսի թոկը փրթեցաւ,

կճուճն ինկաւ կոտրեցաւ:

Քեռին ինչո՞ւ էր եկեր բակը:

Կնուսին մէջ ի՞նչ պիտի եղած ըլլար:

25. ԽՈՅԱՆՈՑԸ

Կէս զիշեր էր: Սմբողջ տունը քուն էր մտեր: Լուսնի շողը լուսամուտէն ինկեր էր խոհանոց: Մաքուր ամաններն ու կլայեկուած պղինձները կը փայլէին:

Մարած լամպը նախանձով կը նայէր լուսնի պայծառ լոյսին. բայց լուսինը այնպէս քնքոյշ կը ժպտէր անոր երեսին, որ ան ալ շուտով հանգստացաւ:

Պղինձները, տապակը, սրճամանը, քամիչը, շերեփը, բոլորն ալ կը փայլէին ու հպարտ-հպարտ կը նայէին իրարու: Վէճի վրայ էին, թէ իրենցմէ ո՞րն է ամենէն աւելի փայլունը:

— Ես. — բացահանչեց լայնափոր կաթսայ մը հաստ ձայնով, — Տեսէք կողերս ինչպէս կը վառին, արծաթի նման:

— Ի՞նչ. դուն ի՞նչ ես որ իմ ոսկի ճառագայթներուս քովը. — գնգաց գեղին սրճամանը սուր ու բարակ քիթը վեր քաշելով:

— Մէյ մը ասդին նայեցէք. — այն կողմէն բերանը լայն բացաւ ծանր պղինձ մը:

— Հապա ե՞ս. — մէջ ինկաւ երկարապոչ շերեփը:

— Դ՞ո՞ւն ինչ ամեն բանի մէջ կը խառնուիս. — չորս

կողմէն յարձակեցան մեծ ու պզտիկ սաներն ու թասերը իրենց դարակներէն:

Ծակբերան քամիչն ալ կ'ուղէր բան մը ըսէ, երբ յանկարծ լուսինը մտաւ ամպին ետեւ, մուլթը կոխեց խոհանոցը ու ամենչը ձայներնին կարեցին:

Ինչո՞ւ դարբեցաւ վե՞ր, երբ մուրը կոխեց խոհանոցը:

Ի՞նչի կը գործածենք վերը յիշուած ու նկարուած ամանները:

Ուրիշ ի՞նչ խոհանոցի պիտոյքներ գիտես:

26. ԳԻՒՂԱՅԻ ԱՂԶԱՆ ՕՐԱՅՈՅՑԸ

Երկուշաբթի շրփ-տըփ,
 Երեքշաբթի տաշտ կը դնեմ,
 չորեքշաբթի խմոր կ'ընեմ,
 հինգշաբթի հաց կը թխեմ,
 ուրբաթ լուաց կ'ընեմ,
 շաբաթ օրը ծամ կ'իստակեմ,
 իսկ կիրակի, ծօ, անիրան,
 ո՞վ բան կ'ընէ, որ ես ընեմ:

27. ՍՈՒՐԲ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

Հայ-հայ կիրակի.
 վայ երկուշաբթի.
 մայրիկ, ա՛ մայրիկ,
 փորս կը ցաւի...

Ինչո՞ւ երկուշաբթի առտու ծոյլ տղաներուն փորը կը ցաւի:

28. ՊԶՏԻԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գոհարիկը շփոթած մօտեցաւ մայրիկին, վար նետեց սեւուկ աչուկները ու ըսաւ . . .

— Մայրիկ, կ'ըսէիր՝ պզտիկ պատմութիւններ շատ կը սիրես, հա՛ :

— Այո՛, աղջիկս :

— Կ'ուզե՞ս, մայրիկ, պատմեմ քեզի այդ տեսակ պզտիկ պատմութիւն մը :

— Պատմէ՛, միայն թէ շատ հին բան չըլլայ :

— Ո՛չ, մայրիկ, բոլորովին նոր է : Ես ինքս ալ նոր իմացայ, հիմա՛, ներսը՝ մեր հիւրասենեակը :

— Աղէկ . պատմէ՛ նայիմ :

— Բայց շատ պզտիկ պատմութիւն է, մայրի՛կ :

— Ոչինչ . աւելի լաւ որ պզտիկ է :

— Մկսի՛մ :

— Մկսէ՛ :

— Կար ու չը կար . . .

— Ետքը՞ :

— Կար ու չը կար, ապակի ծաղկաման մը կար . . . սիրուն ծաղկաման մը . . . սեղանի մը վրայ :

— Լա՛ւ . ետքը՞ :

— Ետքը ան, որ այդ ծաղկամանը . . . կտորեցի : Բայց ալ չեմ ըներ, մայրիկ . միւս անգամ ալ ամենևին ձեռք չեմ դպցներ այդ ամաններուն :

Մայրիկը հաւնեցա՛ւ Գոհարիկի պզտիկ պատմութեան :
Ի՞նչ տեսակ աղջիկ էր Գոհարիկը :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

(8)

Փախչիմ՝ կը վազէ ետեւս,
վազեմ ետեւէն՝ կը փախչի :

29. Փ Ի Ս Ի Կ Ի Գ Ա Ն Գ Ա Տ Ը

Փիսիկը մտեր
անկիւն մը խաւար,
ունքերը կիտեր,
կըծկըտեր կու լար,
երբ քովը եկաւ
հարևան կատուն .

— Այ, փիսիկ, ըսաւ,
ինչո՞ւ կու լաս դուն :

— Քուրիկ, որ չի լամ
հապա ի՞նչ ընեմ,
այս գործին մէջէն
ինչպէ՞ս դուրս ելնեմ :
Մեր Համօն թաքուն
մածունը կերաւ,
գնաց մամին մօտ
իմ վրաս դրաւ :
Հիմա մամիկի

ետեւէն ինկած,
կը կանչեն ինծի,
մէյ-մէկ փայտ առած,
քոթոթ Սուրէնը,
Աննան ու Մոսօն :
«Ո՛ւր է, ուր, կ'ըսեն,
ո՞ւր է գող փիսօն .
անխ, թէ որ գտանք,
մածուն ցոյց կու տանք . . .»
Համօն այսպէս բան
լարեց ինծի դէմ .
քուրիկ, որ չի լամ
հապա ի՞նչ ընեմ :—
Ու փիսօն մտեր
անկիւն մը խաւար,
ունքերը կիտեր,
կըծկըտեր կու լար :

Ի՞նչ տեսակ տղայ էր Համօն :
Իր բրածը ինչո՞ւ էր դրեր փիսիկին վրայ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

(9)

Ան ի՞նչ է ինչ՝ Քանի կտրեմ՝ երկընայ,
քանի տաշեմ՝ հաստընայ :

30. Ո՞ՒՐ Է ԻՄ ԱՐԵՒՍ

1.

Կար ու չը կար, փոքրիկ սիրուն աղջիկ մը կար:

Օր մը այդ փոքրիկ սիրուն աղջիկը արթնացաւ, նայեցաւ չորս դին, տեսաւ՝ մուխ է: Այնպէս մուխ էր, որ հազիւ գտաւ գուլպաները: Նայեցաւ լուսամուտին կողմը.

— Ո՞ւր է իմ արևս, ըսաւ, ո՞ւր է իմ պայծառ արևս:

Ելաւ, հագաւ կօշիկները, հագաւ վերարկուն ու գնաց իմանայ՝ ո՞ւր է կորեր իր արևը:

2.

Երբ տունէն դուրս կու գար, դէմը ելաւ շրժշրժալէն անձրևը:

— Բարև քեզի, անձրև՝, — ըսաւ փոքրիկ աղջիկը: — Իմ արևս չե՞ս տեսեր:

— Շը՛փ, շը՛փ, կը թըջիմ, այ կը թըջիմ. — ըսաւ անձրևը:

— Հապա տեսնենք. — խնդաց փոքրիկ աղջիկը ու բացաւ մայրիկին հովանոցը:

3.

Դէմը ելաւ քամին:

— Ա՛յ քամի, դուն հեռու աշխարհներէն կու գաս, չը գիտե՞ս, այսօր ո՞ւր է կորեր իմ արևս. — ըսաւ փոքրիկ աղջիկը:

— Հո՛ւ, հո՛ւ, ճամբայ տուր, հո՛ւ. — բարկացաւ քամին ու կորաւ գնաց:

— Վայ, ի՛նչ կուպիտ է. — մտածեց աղջիկը ու առաջ անցաւ:

4.

Գնաց, գնաց, տեսաւ երկնքէն իրարու ետեւ կը վազէին սև-սև ամպերը:

— Է՛յ, ամպեր, սև-սև՝ ամպեր, իմ արևս չե՞ք տեսեր. — կանչեց փոքրիկ աղջիկը: — Դուք հող արևին այդքան մօտիկ կ'ապրիք:

Ամպերը ոչինչ չը պատասխանեցին, խոժոռ դէմքերով անցան ու գացին:

5.

Աղջիկը քիչ մըն ալ որ գնաց՝ հանդիպեցաւ վարդի թուփին:

— Թփիկ, սիրուն թփիկ, դուն լաւ ես, չը գետե՞ս՝ այսօր ո՞ւր է կորեր իմ պայծառ արևս:

— Ա՛խ, ես այնպէս ծարաւ էի, տերևներս այնպէս փոշոտ, կոկոններս ալ կը թոռմէին. — փափսաց վարդի թուփը՝ անձրևի կաթիլները վրայէն թափ տալով:

— Ես քեզի իմ արևս կը հարցնեմ, — ըսաւ փոքրիկ աղջիկը:

— Ախ, ես այնպէս ծարան էի, այնպէս տօթ էր: Անձրիք եկաւ արմատներու շուր տուաւ, տերևներս լրաց: Աղջիկը տեսաւ՝ անկէ ալ բան հասկնալիք չունի, առաջ անցաւ:

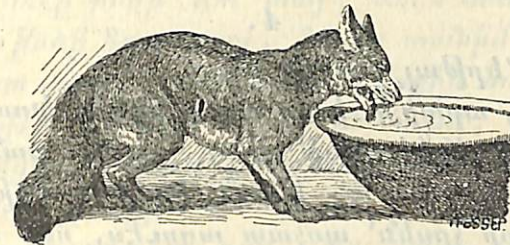
6.

Քիչ մըն ալ որ դնաց, տեսաւ ծիտիկը:
 — Ծիտիկ-Պիծիկ, չը գիտես՝ ուր է իմ արևս:
 — Արևը: Կ'ուզես կանչեմ, — ըսաւ Ծիտիկը:
 Թուաւ նստեցաւ բարձր ճիւղի մը ծայրը ու սկսաւ երգել:
 Առաջ կ'երգէր կամաց ու քնքոյշ. բոլոր ծաղիկները իրենց թաց երեսները բարձրացուցին:
 Ետքը աւելի զուարթ ու աշխոյժ. բոլոր կենդանիները դուրս եկան իրենց պահուած տեղերէն:
 Վերջն ալ այնպէս սրտանց ու հրաշալի, որ ինքը արևը դուրս հանեց գլուխը սև ամպերուն ետևէն ու ժպտեցաւ:

Ո՛ր էր կորեր արեւը:
 Անձրեւները ե՞րբ կու գան ամենեւն աւելի:

31. ԳԱՐՆԱՆ ԿԱՐՕՏ

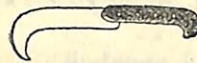
Կարօտ ենք տեսիլդ, աննման գարնն. շնու եկուր մեզի ու բեր տաք օրեր, բեր պայծառ արև, բեր ծաղիկ սիրուն, ճրլ-ըլոյ թռչուն, բեր կանաչ դաշտեր: Թող բացուին, ծաղկին վարդ, մեխակ, շուշան, բաց մեր դռները, բաց մեր պատուհան. փախուած սենեակէն ելնենք աղատինք, կանաչ դաշտ երթանք, խաղանք, գլտորինք:

32. ՊՈԶԱՏ ԱՂՈՒԷՍ

1.

Պառաւը կը կթէ իր այծը, կաթը կը դնէ վար, կ'երթայ ցախ բերելու, որ կրակ ընէ, կաթը եփէ:
 Անպիէն աղուէսը կու գայ, գլուխը կը կոխէ կաթին ամանը, որ խմէ. ամանը կը շրջի, կաթը կը թափի գետին:
 Պառաւը վրայ կը հասնի, ցաքատով կը գարնէ, կը կտրէ աղուէսի պոչը:

2.

Աղուէսը պոչատ կը փախչի, կ'երթայ կը կենայ քարի մը գլուխը ու կը խնդրէ.
 — Պառնա, պառնա, պոչս տուր, կցեմ, կցմցեմ, երթամ ընկերներու հասնիմ, որ չըսեն ինծի՝ պոչատ աղուէս, ո՛ւր էիր:
 Պառաւը կ'ըսէ.
 — Գնա կաթս բեր:

3.

Աղուէսը կ'երթայ կովին մօտ:
 — Կովիկ, կովիկ, կաթ տուր ինծի: Կաթը տանիմ պառաւին տամ, պառաւը պոչս տայ, կցեմ, կցմցեմ, երթամ ընկերներու հասնիմ, որ չըսեն՝ պոչատ աղուէս, ո՛ւր էիր:
 Կովը կ'ըսէ.
 — Գնա ինծի խնտ բեր:

4.

Աղուէսը կ'երթայ արտին մօտ:

— Արտի՛կ, արտի՛կ, խոտ տուր ինձի: Խոտը տանիմ կօժին տամ, կօվը ինձի կաթ տայ, կաթը տանիմ պառաւին տամ, պառաւը պոչս տայ, կցեմ, կցմցեմ, երթամ ընկերներուս հասնիմ, որ չըսեն՝ պոչատ աղուէս, ո՞ւր էիր:

Արտը կ'ըսէ.

— Գնա ինձի ջուր բեր:

5.

Աղուէսը կ'երթայ ջուր բաժնողին մօտ:

— Զրբա՛ժ, ջրբա՛ժ, ջուր տուր ինձի: Զուրը տանիմ արտին տամ, արտը ինձի խոտ տայ, խոտը տանիմ կօվին սամ, կօվը ինձի կաթ տայ, կաթը տանիմ պառաւին տամ, պառաւը պոչս տայ, կցեմ, կցմցեմ, երթամ ընկերներուս հասնիմ, որ չըսեն՝ պոչատ աղուէս, ո՞ւր էիր:

Զուր բաժնողը կ'ըսէ.

— Գնա ինձի ձու բեր:

6.

Աղուէսը կ'երթայ հաւին մօտ:

— Հաւի՛կ, հաւի՛կ, ձու տուր ինձի: Զուն տանիմ ջրբաժին տամ, ջրբաժը ինձի ջուր տայ, ջուրը տանիմ արտին տամ, արտը ինձի խոտ տայ, խոտը տանիմ կօվին տամ, կօվը ինձի կաթ տայ, կաթը տանիմ պառաւին տամ, պառաւը պոչս տայ, կցեմ, կցմցեմ, երթամ ընկերներուս հասնիմ, որ չըսեն՝ պոչատ աղուէս, ո՞ւր էիր:

Հաւս կ'ըսէ.

— Գնա ինձի կուտ բեր:

7.

Աղուէսը կ'երթայ կալուորին մօտ:

— Կալուօ՛ր, կալուօ՛ր կուտ տուր ինձի: Կուտը տանիմ

հաւին տամ, հաւը ինձի ձու տայ, ձուն տանիմ ջրբաժին տամ, ջրբաժը ինձի ջուր տայ, ջուրը տանիմ արտին տամ, արտը ինձի խոտ տայ, խոտը տանիմ կօվին տամ, կօվը ինձի կաթ տայ, կաթը տանիմ պառաւին տամ, պառաւը պոչս տայ, կցեմ, կցմցեմ, երթամ ընկերներուս հասնիմ, որ չըսեն՝ պոչատ աղուէս, ո՞ւր էիր:

Կալուորին մեղքը կու գայ, կը հանէ բուռ մը կուտ կու տայ:

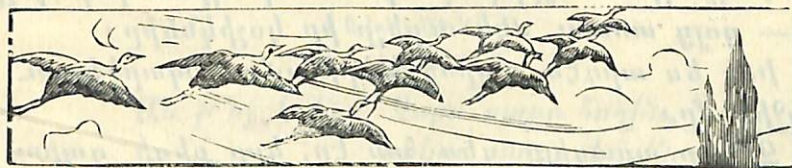
Աղուէսը կուտը կը տանի հաւին, հաւը ձու կու տայ, ձուն կը տանի ջրբաժին, ջրբաժը ջուր կու տայ, ջուրը կը տանի արտին, արտը խոտ կու տայ, խոտը կը տանի կօվին, կօվը կաթ կու տայ, կաթը կը տանի պառաւին, պառաւը պոչը կու տայ, կը կցէ, կը կցմցէ, կ'երթայ կը հասնի ընկերներուն, որ չըսեն՝ պոչատ աղուէս, ո՞ւր էիր:

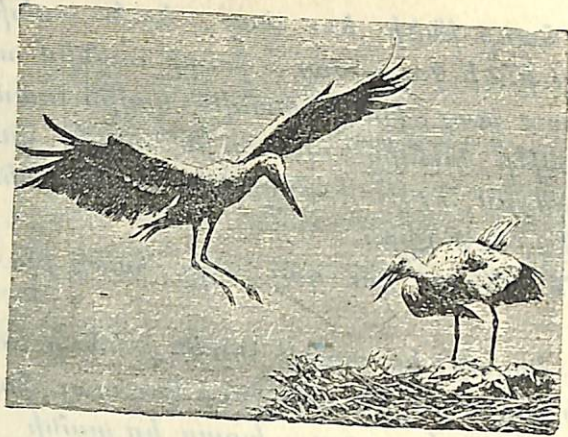
Յախար ի՞նչ գործ ունէր պառաւին ձեռքը:

Ջրբաժը ի՞նչ ջուր է, որ կը բաժնէ եւ որո՞ւն կը բաժնէ:

33. ԿՈՌԻՆԿՆԵՐԸ

ԿՐ՛՞՞՞՞, կՐ՛՞՞՞՞, կուկուան
կուունկները, հա՛, թոան.
կուունկներու թևին տակ
եկաւ գարուն մեր դուան:

34. ԱՐԱԳԻԼՆԵՐՈՒ ԴԱՐՁԸ

Չով առտու մըն էր, երբ արագիւր իջաւ գիւղին վրայ իր հին բոյնը :

Երեխաները բակը կը խաղային :

— Բարև՛, երեխաներ, — ձայն տուաւ արագիւր իր բարտին ծայրէն :

— Արագիւր եկեր է, արագիւր եկեր է. — ուրախացան երեխաները :

— Մեր գիւղը նոր լինչ կայ չը կայ :

— Է՛, քու երթալէդ ետքը այնքան բան է պատահեր. — բացականչեց մանուկներէն մէկը : — Այնպէս ցնւրտ էր, այնպէս ձմեռ : Դուն գլուխդ լաւ ազատեցիր :

— Ափսոս որ հոս չէիր, քոյրս սարգու տւինք. — շտապեց յայտնելու միւսը. — հարսնիք ըրինք, քէֆ ըրինք :

— Կաղընդին հայրիկս ինծի համար կրունկով կօշիկներ առաւ. — ցոյց տուաւ մէկ ուրիշը իր կօշիկները :

— Իսկ ես արդէն դպրոց կ'երթամ. — պարծեցաւ փոքրիկ աղջիկ մը :

— Չէ՞ որ արագիւր դեռ հոս էր, երբ քեզի դպրոց տա-

րին. — կտրեց անոր խօսքը մեծ եղբայրը : — Ինչպէս կուլայիր, երթալ չէիր ուզեր :

— Ե՞ս... Է՞ս... — կմկմաց աղջիկը : Եւ նորէն դարձաւ արագիւրն :

— Բայց հիմա ես արդէն ազատ կը կարդամ :

Արագիւր բարտինն ծայրէն ծանր-ծանր գլուխը երերցուց, կարծես ըսել կ'ուզէր :

— Ապրի՛ս, ապրի՛ս, շատ լաւ կ'ընես :

Փոքրիկ աղջիկը առաջ ինչո՞ւ դպրոց երթալ չէր ուզեր :

Դո՞ւն ինչ նորուրիւն կը յայտնէիր արագիւրին :

Պատկերին մէջի արագիւրները տարուան ո՞ր ժամանակն են նկարուած :

35. Խ Ո Տ

Հուռին գնաց բանջարի,
բանջար չեղաւ՝ խոտ եղաւ,
խոտին տակը ծիտ եղաւ,
ծըլըլայէն դուրս թռաւ :
Ծիտը թռաւ գերանը,
կանաչ խոտը բերանը :

Մինակ Հուռի՞ն էր գացեր բանջար փնտռելու : Ինչո՞ւ բանջար չեղաւ : Ի՞նչ տեսակ խոտին կ'ըսեմք բանջար, բանջարեղին :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

(10)

Ան լինչ է ինչ՝ Չորս ոտքը հողին,
երկու ոտքը կողին :

36. ԱՍՏՄՈՒ ՍԵՂԱՆԸ

1.

Գարունը բարի Աստուածն ըսաւ .

— Սեղան բացէք փոքրիկ ճճիներուն համար :

Եւ իսկոյն կեռասենին ծածկուեցաւ կանաչ տերևներով : Արթնցաւ փոքրիկ ճճին, սկսաւ կրծել թարմ տերեւները ու ըսաւ :

— Ո՞վ է պատրաստեր ինձի համար այս հրաշալի սեղանը :

2.

Բարի Աստուածը նորէն ըսաւ .

— Սեղան բացէք ժիր մեղուին համար :

Եւ իսկոյն կեռասենին բացաւ իր սպիտակ ծաղիկները : Մեղուն արթնցաւ արշալոյսին ու տրդարգալով թռաւ դէպի

կեռասենին : Կը թռչէր ծաղկէ ծաղիկ ու ամենէն մէջ-մէկ կաթիլ կը ծծէր :

— Ա՛խ, ի՛նչ անուշ խմիչք է . — կը մտածէր ան իր փեթակը շտապելով . — աս ո՞վ է պատրաստեր ինձի համար :

3.

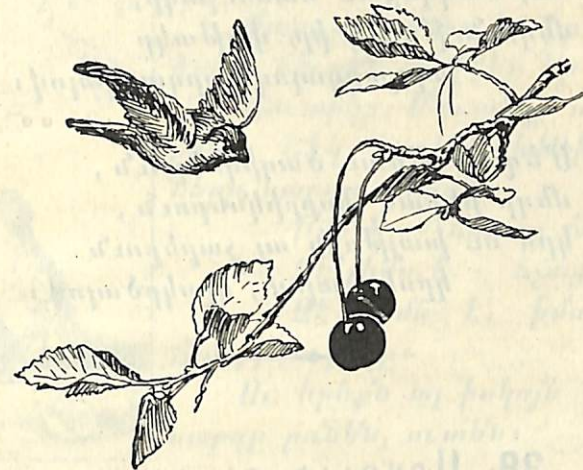
Եկաւ ամառը : Ու բարի Աստուածն ըսաւ .

— Սեղան բացէք փոքրիկ թռչուններուն համար :

Եւ իսկոյն կեռասենին վրայ երևացին թարմ ու կարմիր

42

պտուղները : Կ'ուտէին փոքրիկ թռչունները ու կը խաղային .
— Ա՛խ, ի՛նչ լեցուն սեղան է . աս ո՞վ է բացեր մեզի համար :

4.

Աշունը բարի Աստուածն ըսաւ .

— Լիացան ամենքը . հաւաքեցէք սեղանը :

Ու ելաւ պաղ հովը, թափեց տարաւ զեղնած տերեւները : Մերկ կեռասենին կը դողար ցուրտէն :

— Ծածկեցէք, որ չը մտի . — ըսաւ բարի Աստուածը : Իսկոյն եկաւ ձմեռը ու փափուկ ձյունով ծածկեց կեռասենին մերկ ճիւղերը :

Ուրիշ ո՞վ կը կերակրուի կեռասենի՛ն բայց սեղանէն : Մարդուն համար ուրիշ ո՞ր ծառերը սեղան կը բանան :

ՇՈՒՏԱՍԵԼՈՒԿ

Մեր դռանը տասը բարձր,
ծանր-ծանր տանձի ծառ .

Չեր դռանն ալ տասը բարձր,
ծանր-ծանր տանձի ծառ :

43

37. ՄԵՂՈՒ

Հա՛, ծագեցաւ արեգակը,
հա՛, ծագեցաւ մանուշակը,
մեղուն թուլեց իր փեթակը
տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղիկներուն,
մեղր բերաւ փոքրիկներուն,
կըճ ու խայթոցն ալ շարերուն
կըսկըճալով, կըսկըճալով:

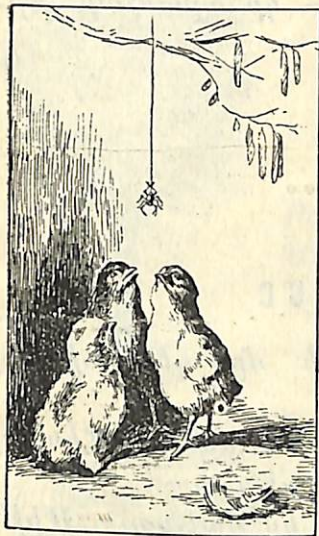
38. ԱՐԱԳԻՆՆ ՈՒ ԳՈՐՏԸ

Գետակին ափը արագիւր գորտ մը բռնեց ու կուլ տըլաւ:
Միւս գորտը տեսաւ ու արագ մտաւ քարի մը տակ:
— Սիրուն գիրուկ, ո՛ւր կը փախչիս. — կանչեց արագիւր
ետեւէն: — Եկուր, եկուր, բարի լուր ունիմ քեզի տալու:
— Գիտեմ, գիտեմ քու բարի լուրդ. արդէն ընկերիս
տըլիր. — պատասխանեց գորտը ու աւելի ամուր մտաւ քա-
րին տակը:

39. ԳԱՐՆԱՆ ԱՄԻՍՆԵՐ

Մարտը կու տայ մեղ ձնծաղիկ,
Ապրիլը՝ կապոյտ մանուշակ,
Մայիսին կը բացուի վարդը,
սոխակը կ'երգէ անուշակ:

40. Ո՛Վ Է ՄԵՂԱՒՈՐԸ

1.

Սարդը կախեր էր իր բարակ թելը
ծառի ճիւղէն ու իջեր էր վար:

Ճուտիկը, Մուտիկը ու Ճըխըլտու-
րիկը, Շէկ հաւիկի խենթուկ վառիկ-
ները սարդը տեսան:

— Իմս է. — ճըլաց ճուտիկը:

— Չէ, իմս է. — ճչաց Մուտիկը:

— Չէ, իմս է, իմս. — ճրկճկաց

Ճըխըլտուրիկը:

Ու երեքն ալ իսկոյն վազեցին, որ
սարդը բռնեն, ուտեն:

2.

Ճուտիկը վազեց՝ դեռ անփետուր թևերը թափ-թափ
տալով:

Մուտիկը վազեց՝ երկար-բարակ վիզը ձիգ տալով:

Ճըխըլտուրիկը վազեց՝ իր վաասուած կարմիր տոտիկը
կաղէկաղ քաշ տալով:

— Հեռացէք. — հրեց Ճուտիկը:

— Կորէք. — մշտեց Մուտիկը:

— Չեզի ո՞վ կու տայ. — վրայ ինկաւ Ճըխըլտուրիկը:

3.

Իրար այնքան հրեցին, հրմշտեցին, որ սարդը ալ չըսպա-
սեց ու իր թելովը փախաւ վեր:

Փախաւ ու վերէն կը նայէր, թէ ինչպէս Շէկ հաւիկի
խենդուկ վառիկները կը կռուէին ու իրար կը կտցահարէին:

- Հիմա առ ի՞նչ բրիք. — կը ճշար ճուտիկը:
- Դո՛ւք վախցուցիք. — կը ծըւար Մուտիկը:
- Իմ սարդս ինչո՞ւ վախցուցիք. — կը տրտնջար Ճը-խըլտուրիկը:

Ըսե՛ք, ո՞վ է մեզուորս:

41. ԱՆՎԱՆ ՄԱՐԻԱՄԸ

— Մարիամ, գնա մառանէն քանի մը զետնախնձոր բեր. — կանչեց մայրը խոհանոցէն:

Մարիամ ունքերը կիտեց, դունչը ծումուց: Մինակը մառան երթալ չէր սիրեր. մկներէն կը վախնար:

Բայց չէր ալ ուզեր ցոյց տալ թէ կը վախնայ: Միթէ ամօթ չէ՞ր՝ ուխը տարեկան արդէն մեծ աղջիկ մկներէն վախնայ:

Բանալիները առաւ ու գնաց:

Առաջ ոտքով ուժով մը զարկաւ դռանը, իբրև թէ պատահմամբ. ետքն ալ շրխշրխկացնելով անցուց բանալին կողպէքը, որ մկները լսեն ու վախչին. բացաւ դուռը աղմուկով, կողովը իրմէ առաջ նետեց ներս, փը՛շտ, փը՛շտ կանչեց բարձր, արագ վազեց ներս ու ինքն ալ չհասկեցաւ թէ ինչպէս կողովը լեցուց զետնախնձորով ու դուրս նետուեցաւ:

Վազելով ինկաւ խոհանոց, կողովը դրաւ մայրիկին առջևը ու հպարտ-հպարտ ըսաւ.

— Բերի, մայրիկ:

Բայց մեր մէջը մնայ՝ բաց էր ձգեր մառանին դուռը:

Մարիամը ինչո՞ւ էր բաց ձգեր մառանին դուռը:

Ինչո՞ւ էր հպարտ, էր: զետնախնձորը մօրս առջևը դրաւ:

Մկներն զատ ուր՝ չ ի՞նչ բաներէ կը վախնան էր խառնելը զուր տեղը:

42. ԲՈՅՆԻՆ ՄԷՋ

Ծառ մը:

Դաշտին մէջ ծառ մը:

Դաշտին մէջ կանաչ ծառ մը:

Բոյն մը:

Ծառին վրայ բոյն մը:

Դաշտին մէջ այն կանաչ

ծառին վրայ բոյն մը:

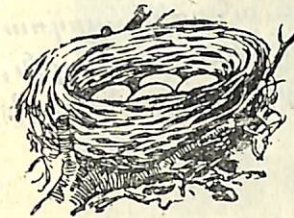
Չորս ձու:

Չորս կապտաւուն ձու:

Բոյնին մէջ չորս կապտաւուն ձու:

Դաշտը ծառին վրայ այն բոյնին մէջ

չորս կապտաւուն ձու:

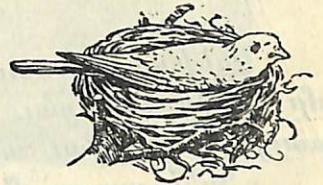
Թռչուն մը:

Մարիկ թռչուն մը:

Այն չորս ձուին վրայ մարիկ թռչուն մը:

Դաշտը կանաչ ծառին վրայ, բոյնին մէջ

թուխս է նստեր մարիկ թռչուն մը:

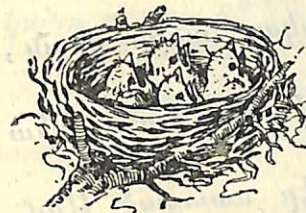
Ճուտիկներ:

Փոքրիկ ճուտիկներ:

Այն բոյնին մէջ չորս ճուտիկներ:

Դաշտը կանաչ ծառին վրայ բոյնին մէջ

կը ծըւժան չորս փոքրիկ ճուտիկներ:

Թռիք, մարիկ, թռիք:

պղտիկները ուտել կ'ուզեն:

43. ԲՐԴՈՏ ԽԱՂԸՆԿԵՐ

1.

Արջ խաղցնողը մտեր էր պանդուկ, որ հաց ուտէ, իսկ արջը կապեր էր դուրսը սիւնին. խեղճուկ արջ մը, որ սարսափելի տեսք ունէր, բայց երբէք ոչ-որքի վնաս տրւած չէր:

Պանդուկին գլուխը, իրենց սենեակին մէջ կը խաղային երեք փոքրիկ երեխաներ: Մեծը վեց տարեկան կար, իսկ ամենէն փոքրը հազիւ երկու տարու:

Թրճիկ, թրճիկ մէկը սկսաւ վեր բարձրանալ սանդուղէն: Ո՞վ պիտի ըլլար:

Յանկարծ գուռը լայն բացուեցաւ ու ահագին բրդոտ արջը մտաւ ներս: Խեղճը ձանձրացեր էր վարը կենալէն, կապը քակուեր էր և ահա անասունը գտեր էր սանդուղի ճամբան:

2.

Երեխաները սաստիկ վախցան. ամեն մէկը մտաւ անկիւն մը: Արջը մօտեցաւ երեքին ալ, հոտոտեց իր լայն դունչովը, բայց ոչինչ չըրաւ անոնց:

«Երևի աս ալ մեծ շուն մըն է», սիրտ առին երեխաները ու սկսան փաղաքշել:

Արջը փռուեցաւ գետին, փոքրիկը ինկաւ անոր վրան, կը թաւալէր ու կը խաղար:

Կը խաղար ու իր ոսկեհեր գլխիկը կը թաղէր արջի խիտ ու սև մազերուն մէջ:

Իսկ մեծ եղբայրը բերաւ իր նոր նըւէր ստացած թրմբուկը ու գարնել սկսաւ:

Թմբուկին ձայնը առնելուն պէս, արջը տեղէն ելաւ, կեցաւ ետևի թաթերուն վրայ ու սկսաւ պար գալ:

Ալ ի՞նչ ուրախութիւն...

3.

Իսկոյն երեխաներէն ամեն մէկը վերցուց մէյ-մէկ հրացան. արջն ալ իր հրացանը ստացաւ, աւելի կոթ մը, որ շատ շնորհքով ու ամուր կը բռնէր ուսին:

Հիանալի ընկեր էին գտեր: Շարուած իրարու ետև, ոտքերնին կը գարնէին յատակին ու կը քայլէին:

— Մէկ-երկու, մէկ-երկու:

Յանկարծ գուռը բացուեցաւ ու մայրը սարսափահար կանգ առաւ սեմին վրայ:

Երեխաներէն մէկը ուրախ-ուրախ գլխով ըրաւ ու պոռաց.

— Մայրիկ, նայէ, զինուոր կը խաղանք:

Ճիշտ այդ վայրկեանին էր, որ վրայ հասաւ արջ խաղցնողը:

Ի՞նչ ըրաւ արջ խաղցնողը:

Ինչո՞ւ ամենէն առաջ փոքրիկը սկսաւ արշիմ հետ խաղալու:

Ուրիշ ի՞նչ կենդանիներ գիտես, որ կը խաղցնեն:

44. ԱՐՏՈՒՏԻԿ

Արտուտիկ,
նախշուն տոտիկ,
իջնեն կալեր
գողտիկ-մողտիկ,
ընտրեն քարեր
ուտեն կուտիկ,
կը ծըլւըլան
կլթիկ-կլթիկ:

45. Ծ Ի Տ Ը

1.

Կար ու չը կար, ծիտ մը կար:

Անգամ մը այս ծտին ոտքը փուշ կը մտնէ: Ասդին կը թռչի, անդին կը թռչի, կը տեսնէ՝ պառաւ մը ցախ կը փնտռէ, որ թոնիրը վառէ, հաց թխէ: Կ'երթայ կ'ըսէ.

— Մամիկ, մամիկ, ոտքիս փուշը հանէ, թոնիրդ վառէ. ես ալ երթամ քշուշ ընեմ, գլուխս պահեմ:

Պառաւը փուշը կը հանէ, թոնիրը կը վառէ:

2.

Ծիտը կ'երթայ կու գայ, թէ՛

— Իմ փուշս ետ տուր:

Պառաւը կ'ըսէ.

— Փուշը թոնիրն եմ նետեր:

Ծիտը կը կենայ՝ թէ՛

— Փուշս տուր, թէ չէ ասդին թռչիմ, անդին թռչիմ, լօշիկդ առնեմ դուրս թռչիմ:

Պառաւը լօշ մը կուտայ: Ծիտը լօշը կ'առնէ ու կը թռչի:

Կ'երթայ, կը տեսնէ՝ հովիւ մը նստեր կաթ կ'ուտէ անհաց: Կ'ըսէ.

— Հովիւ աղբար, կաթը ինչո՞ւ անհաց կ'ուտես: Այ, լօշը ան, բրդէ կաթին մէջ, կեր. ես ալ երթամ քշուշ ընեմ, գլուխս պահեմ:

3.

Կ'երթայ, կու գայ, թէ՛

— Լօշս տուր:

Հովիւը կ'ըսէ.

— Կերայ:

— Չէ, — կ'ըսէ. — Լօշս տուր, թէ չէ ասդին թռչիմ, անդին թռչիմ, գառնուկդ առնեմ դուրս թռչիմ:

Հովիւը ճարահատ գառ մը կու տայ: Ծիտը կ'առնէ ու կ'երթայ:

Կ'երթայ, կը տեսնէ՝ տեղ մը հարսնիք կ'ընեն, մասցու չունին, որ մորթեն: Կ'ըսէ.

— Ի՞նչ էք մոյորեր: Այ, առէք գառս, մորթեցէք, քէֆ ըրէք: Ես ալ երթամ, քշուշ ընեմ, գլուխս պահեմ:

4.

Կ'երթայ, կու գայ, թէ՛

— Գառս տրուէք:

Կ'ըսեն.

— Մորթեր ենք, կերեր. ուրկէ՞ տանք:

Սա կը կայնի, թէ՛

— Չէ. գառս տալու էք, տրուէք, թէ չէ ասդին թռչիմ, անդին թռչիմ, հարսիկն առնեմ, դուրս թռչիմ:

Ու հարսը կ'առնէ, կը թռչի:

Կ'երթայ, կ'երթայ, կը տեսնէ՝ աշուղ մը, որ ճամբով մը կ'երթայ. կ'ըսէ.

— Աշուղ աղբար, ան այս հարսը, պահէ մօտդ: Ես ալ երթամ քշուշ ընեմ, գլուխս պահեմ:

Կերթայ, կու գայ, աշուղին առջևը կը կտրէ, թէ՛
— Իմ հարսս ինձի տուր:

Աշուղը կ'ըսէ.

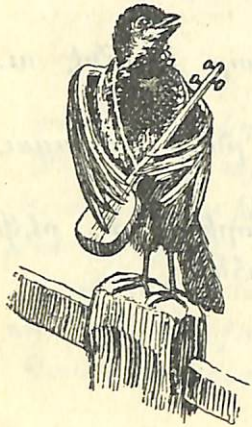
— Հարսը գնաց իրենց տուն:

Սա թէ՛

— Ձէ. իմ հարսս տուր, թէ՛ չէ ասդին թուչիմ, անդին
թուչիմ, սագիկդ առնեմ, դուրս թուչիմ:

Աշուղը սազը կը հանէ, կու տայ անոր:

Սազը կ'առնէ, կը նետէ ուսը, կը թուչի, կը թառի տեղ
մը, կ'ըսկսի նըլազել ու ճուրտալով երգել.

Ծը՛նզլը-մընզլը, ծիւ, ծիւ.
փշիկ տըւի, լօշիկ առի,
լօշիկ տըւի, գառնիկ առի,
գառնիկ տըւի, հարսիկ առի,
հարսիկ տըւի, սագիկ առի,
սագիկ առի ու թառեցայ,
այ, թառեցայ, աշուղ դարձայ.
ծը՛նզլը-մընզլը, ծիւ, ծիւ...

Ծիտիկը ինչո՞ւ սազը իրեն պահեց:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

(11)

Ան ի՞նչ է ինչ՝ Մսէ շամփուր,
երկաթէ խորոված:

Ճկոյթն ըսաւ՝

— Եկէք ուտենք:

Մատնեմատն ըսաւ՝

— Ի՞նչ ուտենք:

Միջի-մատն ըսաւ՝

— Աստուած կու տայ:

Ցուցամատն ըսաւ՝

— Թէ որ չը տայ:

Բութ մատն ըսաւ՝

— Գողնանք ուտենք:

Աստուած բարկացաւ, զարկաւ բուլթ մատի գլխուն,
բաժնեց միւսներէն, քշեց վար ու հրամայեց, որ ծառայէ
միւսներուն:

Ինչո՞վ կը տարբերի ձեռքի բուր մատը ոտի բուրէն:

Ձեռքի մի՞ւս մատները ինչով կը տարբերին ոտի մատներէն:

Ի՞նչ կենդանիներ գիտես, որոնք ոտով կը բռնեն: Ի՞նչպէս է կազմուած
անոնց ոտին մատները:

46. Հ Ի Ն Գ - Ա Ղ Բ Ա Ր

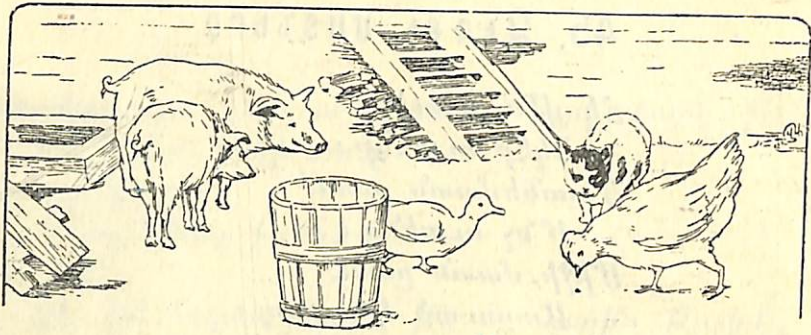
Ճատիկ ճկոյթ,

աղա մատնեմատ,

երկար-լուրդ միջի-մատ,

աման-լիզող ցուցամատ,

ծառայ բուլթ:

48. ՀԱՏԻԿԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

1.

Շէկ հաւը քշուջ կ'ընէր: Մէյ մըն ալ գլուխը վեր առաւ ու կանչեց.

- Հատիկ եմ գտեր, ցորենի հատիկ: Ո՞վ կը ցանէ:
- Ի՛հ.— ըրաւ կատուն:
- Ի՛հ.— ըրաւ բազը:
- Ի՛հ.— ըրաւ խոզը:
- Լա՛ւ, ես կը ցանեմ.— ըսաւ շէկ հաւը ու ցորենը ցանեց:

Ցորենը բուսաւ, մեծցաւ, հասկը լեցուեցաւ ու գլուխը կախեց:

2.

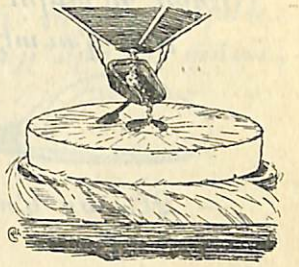

Եկաւ հնձելու ժամանակը:

- Հասկը կախեր է գլուխը: Ո՞վ կը հնձէ.— կանչեց շէկ հաւը:
- Ի՛հ.— ըրաւ կատուն:
- Ի՛հ.— ըրաւ բազը:
- Ի՛հ.— ըրաւ խոզը:
- Լա՛ւ, ես կը հնձեմ.— ըսաւ շէկ հաւը ու ցորենը հնձեց:

3.

- Եկաւ աղալու ժամանակը:
- Ո՞վ կ'աղայ այս ցորենը — կանչեց շէկ հաւը:
 - Ի՛հ.— ըրաւ կատուն:
 - Ի՛հ.— ըրաւ բազը:
 - Ի՛հ.— ըրաւ խոզը:
 - Լա՛ւ, ես կ'աղամ.— ըսաւ շէկ հաւը: Ցորենը տարաւ ջաղաց ու աղաց:

4.

- Եկաւ հունցելու ժամանակը:
- Ո՞վ կը հունցէ այս ալիւրը.— կանչեց շէկ հաւը:
 - Ի՛հ.— ըրաւ կատուն:
 - Ի՛հ.— ըրաւ բազը:
 - Ի՛հ.— ըրաւ խոզը:
 - Լա՛ւ, ես կը հունցեմ.— ըսաւ

շէկ հաւը, ջուր լեցուց ու խմորը հունցեց:

5.

- Եկաւ թխելու ժամանակը:
- Ո՞վ կը թխէ այս խմորը.— կանչեց շէկ հաւը:
 - Ի՛հ.— ըրաւ կատուն:
 - Ի՛հ.— ըրաւ բազը:
 - Ի՛հ.— ըրաւ խոզը:
 - Լա՛ւ, ես կը թխեմ.— ըսաւ շէկ հաւը, խմորը գնդեց ու դրաւ փուռը:

Յկաւ ուտելու ժամանակը :

— Ո՞վ կ'ուտէ այս թարմ հացը .— կանչեց շէկ հաւը :

— Ե՛ս .— ըսաւ կատուն

— Ե՛ս .— ըսաւ բագը :

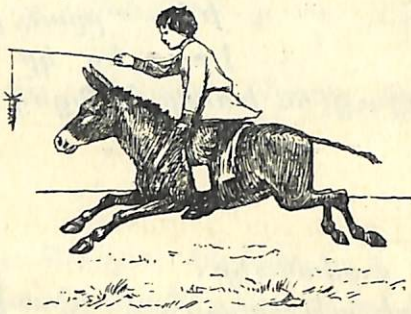
— Ե՛ս .— ըսաւ խոզը :

— Չէ՛ . ես կ'ուտեմ .— ըսաւ շէկ հաւը ու կերաւ :

49. Ա Ն Ձ Ր Ե Ի

Այ, իմ մայիսի անձրև,
որ կու գաս կանաչիս վրայ .
թէ գաս՝ կը մնամ կանաչ,
թէ չը գաս՝ երթամ շորնամ :

Ո՞վ է առ ըսողը :

50. Հ Ն Ա Ր Ա Գ Է Տ Հ Ա Մ Օ Ն

Համօն նստեր էր էջը : Ինչ կ'ընէր շէր ըներ, էջը տեղէն չէր շարժիր :

Տեսաւ՝ հնար չը կայ, իջաւ, մտաւ մօտիկ բանջարանոցը, գազար մը դուրս քաշեց հողէն, կապեց մտրակին ծայրը պարանէն :

Եւ հեծաւ նորէն էջը ու մտրակը երկընցուց առաջ, այնպէս, որ գազարը կախուեցաւ շիտակ էջի դունչին դէմը :

Էջը ուզեց բռնէ ուտէ՝ դունչը չը հասաւ. քիչ մը շարժեցաւ, որ հասնի, գազարն ալ շարժեցաւ. քայլ մըն ալ առաւ, գազարն ալ. էջը սկսաւ վազել, որ հասնի . . .

Համօի քէֆին քէֆ կը հասնէր :

51. Հ Ո Ր Թ Ո Ւ Կ Ը

Բիժի՛, բիժի՛, սիրուն հորթուկ,
աս ի՛նչ պոռոց, ի՛նչ ցատկաւուք .
թէ՞ կը լսես արդէն հեռուն
քու մայրիկիդ անուշ մու-մուն :

Խաթնն, խաթնն,
թո՛ղ կովը տուն .

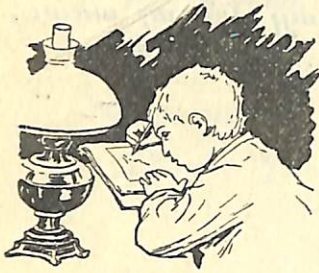
կաթ է բերեր
իր հորթուկին,
աս խենթուկին :

Բիժի՛, բիժի՛, իմ խեղճ հորթուկ,
իզո՛ւր բառաչ, իզո՛ւր խնդուք .
չէ վերջացեր պառաւը դեռ,
իր բաժինը դեռ չէ կթեր :

Խաթնն, խաթնն,
ալ հերիք դուն .

Թո՛ղ քիչ մըն ալ
իր հորթուկին,
աս խենթուկին :

1.

Խոսրովը որ մեծնայ, անպատճառ նկարիչ պիտի դառնայ :

Միշտ մատիտը ձեռքն է, կը խզմզէ ուր որ պատահի, գրքերու լուսանցներուն վրայ, տետրակներուն մէջ, գրասեղանի երեսին, դռներուն ու պատերուն, ամեն տեղ :

Հայրն ու մայրը ինչքան կը բարկանան, անօգնուտ :

Հոս հաստ կով մըն է նկարածը, ոտքերը կարճիկ ու պոչը երկար. հոն փոքրիկ ծառ մը, վրան լեցուն թռչուններ, ամեն մէկ թռչունը հաւի մը չափ. հոս տուն մը, հոն մարդ մը. այ ծաղիկներ, այ ամաններ, որ մէկը ըսեմ :

Չէ, Խոսրովը որ մեծնայ, անպատճառ նկարիչ պիտի դառնայ :

2.

Իսկ Խոսրովի փոքրիկ եղբայրը, ի՞նչ կը կարծէք, որ մեծնայ ի՞նչ պիտի դառնայ :

Ամբողջ օրը երկաթուղի կը խաղայ : Աթոռները կը շարէ իրարու ետևէ, կը կապէ իրարու, փիսիկը կը նստեցընէ մէկ աթոռին, բարձ մը կը նստեցընէ միւս աթոռին, ինքն ալ կը դառնայ առջևի մեքենան, կը լծուի ու կը քաշէ :

Կը քաշէ սենեակէ սենեակ, հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ, ճամբայ տուէք, ճամբայ, զնացքը եկա՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ :

Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ, որ աս ալ մեքենավար է դառնալու :

Իսկ դո՞ւն ինչ ես դառնալու :

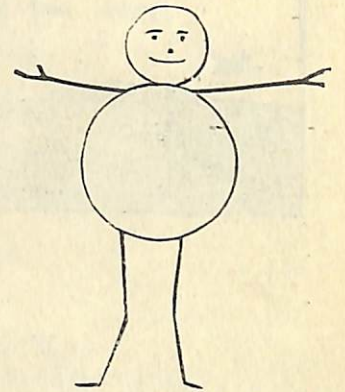
Քու ամենէն սիրած յաղդ ո՞րն է :

Երկարուղին ինչո՞ւ համար է :

Խոսրովը պատերուն վրայ ամենէն աւելի մարդ կը նկարէ : Գիտէ՞ք ինչպէս կը նկարէ :

Նախ կ'որ խոշոր գնդակ մը. գընդակին վրայ լայն բերնով լուսին մը. գնդակին տակը երկու երկար արագիլի տոտիկներ. վերն ալ երկար-բարակ մէյ-մէկ ճիւղ ամեն մէկ ուսին :

Եւ, տեսէք, պատին վրայ կեցեր է մարդը, բացեր է թեւերը ու կը խնդայ ինչպէս ուրախ է, որ նկարուած է :

Խոսրովի երեսին :

54. Կ Ի Ք

— Ըսէ, նայի՛մ, ձեր գիւղը կովը ինչպէ՞ս կը կթեն :

— Ծիծը կը խլեն հորթուկէն, հորթը կը կապեն մօր ծնկէն, կովկիթն իրենց գոգն առած, կովին կողքը կը կըզած

ՎՐՂՂ—բըժժ,

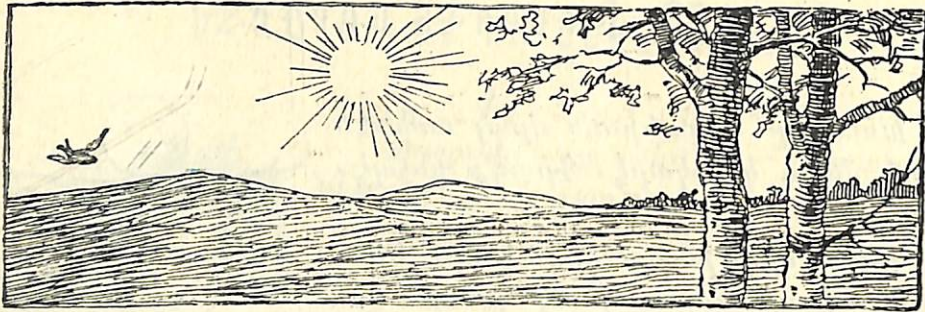
ՎՐՂՂ—բըժժ,

անա այսպէս կը կթեն :

Ուրիշ ի՞նչ կենդանիներ կը կթեն :

Կաքը ինչո՞ւ կը կթեն :

Ինչո՞ւ կթելու ատեն հորբուկը կը կապեն մօր ծնկէն :

55. Ի Ր Ի Կ Ո Ւ Ն

Արեւը շատ էր յոգներ, շրջեր էր ամբողջ օրը.
«Հերիք է, ըսաւ,
երթամ քնանամ»:

Տերեւը ուրախ կը սըւսըւար, որ կանգ առաւ.
«Ա՞ս ինչ է, ըսաւ,
այ արեւը չի շողջըղար,
ես այ պառկիմ քնանամ»:

Թռչնակը կ'երգէր ծառին վրայ. յանկարծ լռեց.
«Ա՞ս ինչ է, ըսաւ,
նչ տերեւը կը սըւսըւայ,
նչ արեւը կը շողջըղայ,
ես այ երթամ քնանամ»:

Նապաստակը կ'ոստոստէր թուփերուն մէջ, որ ականջը սրեց.
«Ա՞ս ինչ է, ըսաւ,
նչ թռչնակը կը ծըլւըլայ,
նչ տերեւը կը սըւսըւայ,
նչ արեւը կը շողջըղայ,
ես այ երթամ քնանամ»:

Որսորդը անտառին մէջ որս կը փնտռէր, երբ մէկէն կեցաւ.

«Ա՞ս ինչ է, ըսաւ,
նչ նապաստակ ոստիւն կու տայ,
նչ թռչնակը կը ծըլւըլայ,
նչ տերեւը կը սըւսըւայ,
նչ արեւը կը շողջըղայ,
ես այ երթամ, քնանամ»:

Լուսինը ելաւ, նայեցաւ վար, ու տեսաւ՝

«Ի՞նչ լաւ է, ըսաւ,
նչ որսորդ կայ որսի վրայ,
նչ նապաստակ ոստիւն կու տայ,
նչ թռչնակը կը ծըլւըլայ,
նչ տերեւը կը սըւսըւայ,
նչ արեւը կը շողջըղայ,
միայն ես եմ մուտ երկընքին,
ու իմ քէֆիս կը պտըտկիմ»:

Ի՞նչ պիտի ըսէին առտուն լուսաբացին՝ արեւը, թռչնակը, նապաստակը, որսորդը, լուսինը:

56. Գ Ո Ր Տ Ե Ր Ը

Գորտը գորտին ձայն կու տայ.
— Քեռին մեռեր է, քեռին մեռեր է:
— Ե՞րբ, Ե՞րբ, Ե՞րբ:
— Մէ-կէ-կէ-կալ օրը, մէ-կէ-կէ-կալ
օրը:
— Ըղձրդ, Ըղձրդ, Ըղձրդ:

1.

Փոքրիկ Վաչիկը մինակ էր սենեակին մէջ: Մեղանին վրայ տեսաւ հագուստի խողանակը: Աթուրը քաշեց սեղանին առջևը, բարձրացաւ, առաւ խողանակը և կ'ուզէր վար իջնէ, մէյ մըն ալ յանկարծ ի՛նչ տեսնէ:

Միրուն, գանգուր տղայ մը կը նայէր իրեն, կարծես միւս սենեակէն:

— Վահ, սա՛ որտեղէն եկաւ: Վաչիկը դարմազած նայեցաւ քիչ մը ու ժպտեցաւ:

Տղան ալ հոնկէ ժպտեցաւ:

2.

Այս մէկէն շատ գոհ մնաց Վաչիկը ու կանչեց.

— Եկու՛ր, խաղանք. ես այնպէս սիրուն ձի մը ունիմ:

Տղան ալ հոնկէ ձեռքով ըրաւ ու բան մը ըսաւ, բայց այնպէս կամաց, որ Վաչիկը ոչինչ չը լսեց:

— Ինչ կ'ըսե՛ս. ե՛ս գամ: Չէ՛, չեմ ուզեր, դուն եկու՛ր.— ըսաւ ու գլուխը թափահարեց:

Ան ալ հոնկէ գլուխը թափ տրւաւ:

Այս մէկուն արդէն չը հաւնեցաւ Վաչիկը: Քիթ ու բերանը ճմրուտկեց ու բռունցք ցոյց տրւաւ:

3.

Ան ալ հոնկէ բռունցք ցոյց տուաւ:

Վաչիկը բարկացաւ ու լեզու հանեց:

Ան ալ իսկոյն հոնկէ լեզու հանեց:

Վաչիկը կատղեցաւ, խողանակը առաւ, ու մէյ մըն ալ,

չըր՛իսկ, պատէն կախուած հայելին կտոր-կտոր եղաւ, թափեցաւ գետին:

Մայրիկը աղմուկէն ներս վազեց սենեակ, իսկ Վաչիկը ապշեր մնացեր էր աթուրին վրայ ու կը նայէր՝ թէ ո՛ր կողաւ այն սատանայ տղան:

Ուրիշ ինչի՞ մէջ տեսնել կրնաս բու պատկերը:

58. ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՇԱՐԵՆ ԽՆՈՑԻՆ

Թուր ծառէն կապեցին հաստ խնոցին կախեցին, երկու ծայրէն բռնեցին, տարին, բերին շարժեցին, թլլլիկ — չլլլիկ, չլլլիկ — թլլլիկ, ահա՛ այսպէս հարեցին, դեղին կարագ հանեցին:

Կարագը ինչէ՛ն կը հանեն:

Կարագը հանելէն ետքը՝ խնոցիին մէջ ինչ կը մնայ:

Ձեր կողմն ալ այսպէ՛ս կը հարեն խնոցին:

59. ԽՆՈՑԻ

Հարէ, հարէ, խնոցի, մէջըդ բարի, խնոցի, ունկըդ բարակ, խնոցի, մէջըդ կարագ, խնոցի:

- Կաթը ես կու տամ. — ըսաւ կովը : — Դո՞ւք ինչացու էք :
- Հողը ես կը վարեմ . — ըսաւ գոմէշը : — Դու՞ք ինչացու էք :
- Հեծւորը ես կը թոցնեմ . — ըսաւ ձին : — Դո՞ւք ինչացու էք :
- Տունն ու հօտը ես կը պահեմ . — ըսաւ շունը : Դո՞ւք ինչացու էք :
- Աշխարհը ոտքի ես կը հանեմ . — ըսաւ աքլորը : — Դո՞ւք ինչացու էք : Կու-կու-լիկ-կո՛ւ :

Ի՞նչ պիտի ըսեին ոչխարը, էշը, կատուն, հաւը, երէ հոն ըլլային :

61. Գ Ո Ւ Յ Ա Ն

«Թաղո՛ս, ըսէ՛՛ գու՛թան» :
 Թաղոսն ըսաւ՝ գու՛թան :
 «Ես սեր ուտեմ, գու թան» :

62. Ժ Ա Մ Ա Ց Ո Յ Ց

1.

- Չը՛խկ-չը՛խկ, չը՛խկ-չը՛խկ . — հանդարտ, միակերպ կ'երթայ ու կու գայ պատին վրայ ժամացոյցին ճօճանակը :
- Ելի՛ր, ելի՛ր, Գուրգէն, արգէն եօթը դարկեր է . — կ'արթնցնէ մայրը իր տղան :
- Թո՛ղ քիչ մըն ալ պառկիմ, մայրի՛կ . — կը խնդրէ Գուրգէնը թեւերը ձգձգելով : Մեր ժամացոյցը առաջ է :
- Ո՛չ-ոչ, ո՛չ-ոչ . — կը պատասխանէ ժամացոյցը պատէն :

- Գուրգէնը կու գայ դպրոցէն, կը հանէ վերարկուն, գըլ-խարկը կը նետէ անդին :
- Ե-կա՛ր, ե-կա՛ր . — բարև կու տայ ժամացոյցը :
- Ո՛հ, դեռ ինչքան կանուխ է, հայրիկը դեռ ե՛րբ պիտի գայ :
- Եւ Գուրգէնը ժամացոյցին առջևը կեցած, ոտքը կը դարնէ գետին ու կ'ըսէ .
- Ի՞նչ դանդաղ կը բանիս, ա՛ ժամացոյց : Քիչ մը շուտ ըրէ . շատ եմ անօթի :
- Ե՛ս-ոչ, ես-ոչ . — կը հեզնէ ժամացոյցը իր երկար ճօճանակը հանգիստ աջ ու ձախ շարժելով :

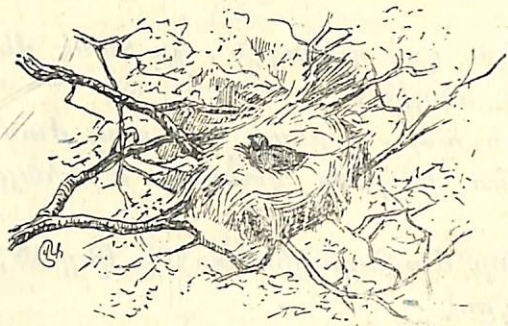
3.

- Ընթրիքէն արդէն շատ է անցեր : Ուշ գիշեր է :
- Գուրգէնը նոր է նստեր դասերը սերտելու :
- Իսկ ժամացոյցը ահագին աչքը յառեր է անոր վրայ, կը նայի ու կը կրկնէ ,
- Ա՛յ-այ, այ-այ :

Ի՞նչ տեսակ տղայ էր Գուրգէնը :
 Դո՞ւն երբ կը սերտես քու դասերդ : Ինչո՞ւ :
 Ժամացոյցը ե՛րբ կը քնանայ :

63. Ն Ա Ի Ը

- Նաւը ինչո՞վ կ'երթայ :
- Առագաստով :
- Առագաստը ինչով կ'երթայ :
- Հովով :
- Օ՛շտ, օ՛շտ :

64. ՕՐՕՐ

Կախուած է ճիւղէն ճօճը ծիտիկի .

փշէ , հովիկ , փշէ ,

ճօճն օրօրուի , բերէ ու տանի ,
նանի , ծիտիկ , նանի :

Ծիտիկը անուշ երազ կը տեսնէ .

փշէ , հովիկ , փշէ ,

ճօճն օրօրուի , բերէ ու տանի ,
նանի , ծիտիկ , նանի :

Զգնուշ , ծիտիկը քունէն չարթննայ .

կամաց , հովիկ , կամաց ,

ճօճն ալ քնքուշ բերէ ու տանի ,
նանի , ծիտիկ , նանի :

65. ԽԱՂԸ

Երեխաները կը խաղային : Արամը յանկարծ բան մը փափսաց քուրիկի ականջին ու երկուքն ալ ծածուկ աչքով ըրին ու ժպտեցան :

— Հն , այդպէս ընենք .— փափսաց քուրիկը ու բարձր ձայնով կանչեց .— Եկէք պահելու խաղանք :

— Խաղանք , խաղանք . — ուրախ-ուրախ մօտ վազեց փոքրիկ Անահիտը՝ ձգելով իր խաղալիքները :

— Առաջ ո՞վ պահելուի ,— հարցուց Արամը :

— Ե՛ս , ես .— կանչեց Անահիտը :

— Դուն կրնամ որ . . .

— Այնպէս պահելուիմ՝ բնաւ չը գտնես :

— Աղէկ .— ըսաւ Արամը ու ծածուկ քրոջը փէշը քաշեց : — Միայն նայէ որ պահելուած տեղէդ շուտով դուրս չը գաս , որ քեզի շատ փրնտենք :

— Գացէք , գացէք , ես գիտեմ . — ըսաւ Անահիտը :

Արամն ու քոջը անցան միւս սենեակը : Իսկ Անահիտը ոտքի մատներուն վրայ ասղին վազեց , անդին վազեց , փորձեց յարմար տեղ մը գտնէ . վերջը կամաց մտաւ հօրը երկար վերարկուին տակը , որ կախուած էր նախասենեակը պատէն :

— Եղաւ . — պոռաց :

Եւ սպասեց , երկար սպասեց , որ գան ու գտնեն : Բայց Արամն ու քուրիկը չէին գար : Իրեն այնպէս թըւեցաւ , թէ բակէն կը լսէր անոնց ծիծաղը : Մէյ մը ուզեց դուրս ելնէ՝ նայի ո՞ր մնացին , մէյ մըն ալ յիշեց , որ դուրս գալ չէր կարելի :

Կձկուեր էր վերարկուին տակը , կ'ըսպասէր ու կ'ըսպասէր : Իսկ Արամն ու քուրիկը բակը խնդալով կը պատմէին զրացի Զօպէլին՝ թէ ինչ խաղ ըրին իրենց պզտիկ Անահիտի գլխուն :

Առաջին անգամ Արամը ինչ փափսաց իր քրոջ ականջին : Ինչո՞ւ համար Արամի ու քրոջ քրածը գէշ խաղ էր :

66. ԽԵՆԹ ՔԱՄԻՆ

Փոթորիկ պապը խենթ տղայ մը ունի, անունը քամի է :
Բնաւ տեղը հանգիստ չի մնար, միշտ անկարգութիւն մը
պիտի ընէ :

Մէյ մըն ալ տեսար մէկուն
զլխարկը թուցուց գլխէն, միւսին
հովանոցը դարձուց ու ինքը
սուլելով փախաւ գնաց :

Գնաց յարձակեցաւ տան-
տիկնոջ փռած լըւացքին վրայ-
շապիկը նետեց հարևանի բակը,
թաշկինակը հանեց կտուրը ու
ինքը ինկաւ փողոցները :

Փողոցներու փոշին ժող-
վեց, բերաւ լեցուց անցնող-
ներու աչքն ու բերանը և ինքը
վը՛ղղ ձգեց կորաւ :

Ի՞նչ կորաւ : Մէյ մըն ալ անձ ներս ինկաւ բաց լուսա-
մուտէն, փչեց, մարեց ճրագը, քեզի ձգեց մուլթը ու ինքը
ծաղրելով, ծիծաղելով վառարանին ծակէն դուրս փախաւ :
Խենթ է, խենթ ...

Այ ուրիշ ի՞նչ խենթութիւններ կ'ընէ քամին :

67. ՔԱՄԻՆ

Հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ ...
Քամին է, քամին,
հայ, անդգամին :
Նայէ՛, ինչպէ՛ս կը փախչի,
ինչպէ՛ս ուժեղ կը փչէ,
թևեր չունի՛ կը թռչի,

բերան չունի՛ կը կանչէ .
հազար ձեռքով կը քաշէ,
կը հրմըշտէ, կը քշէ ...
Հայ անդգամին,
քամին է, քամին .
հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ :

86 ***

Փոքրիկ Արտաշէսը սուլելով
կ'երթար ձորէն վար : Յանկարծ
լսեց, որ ուրիշ մէկն ալ կը սու-
լէր : Կարծեց ընկերն է, կեցաւ
ու ձայն տուաւ .

- Վահան, դ՞նն ես :
- Ե՛ս ...
- Այ տղայ, մեր հորթը ո՛ւր
գնաց, տեսա՞ր :
- Մա՛ր ...
- Կատակ կ'ընես, ի՞նչ է :
- Չէ՛ ...
- Վայ . գայլը որ ուտէ՞ :
- Դէ՛ . . .

Արտաշէսը լալով վաղեց տուն . բայց տեսաւ՝ հորթն ալ
տունն էր, Վահանն ալ :

Հապա ո՞վ էր Արտաշէսին պատասխան տրուողը :
Ի՞նչ դնեճ այս պատմութեան վերնագիրը :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

(12)

Թոփ մը կտաւ ունիմ փռած,
կը ծալեմ, կը ծալեմ, չի ծալուիր :

Իրիկունը ճանճերը հաւաքուեր էին առաստաղը ու զրոյց կ'ընէին :

— Տը՛զզ, տը՛զզ, ի՛նչ լաւ կին է Սօֆիա մայրիկը. — կ'ըսէր ճանճ մը շաքարոտ ոտքերը լիզելով : — Ամբողջ օրը կը շարշարուի մեզի

համար : Սուրճի ժամանակ լեցուն շաքարամանը կը բանայ կը զնէ հոն մեզի համար : Մեզի համար անուշներ կը պատրաստէ, համով-համով իւղոտ կերակուրներ կը բերէ մէջտեղ, բոլորը մեզի համար :

— Տը՛զզ, տը՛զզ. — մէջ ինկաւ ուրիշ մը : — Անցած օր ալ երեխաները մեր խաղողը կերեր էին, եկաւ խլեց ու դրաւ պահարանին գլուխը, որ մենք ուտենք :

— Իսկ այն արջի պէս մարդը, որ հայրիկ կ'ըսեն, ինչ կ'ըսեն, — նորէն սկսաւ միւս ճանճը. — ի՛նչ անպիտան մարդ է : Բերնէն միշտ ծուխ կը փչէ, ծուխով տունը կը լեցընէ, քիչ կը մնայ, որ խեղդուիս : Առջևն ալ գրասեղանին վրայ փոքրիկ ամանով սև ջուր մը ունի : Անցած օր փորձեցի, համը տեսայ, թո՛ւ, այնպէս լեղի էր. քիչ մնաց՝ մէջն ալ խեղդուէի : Շատ անպիտան մարդ է, շատ :

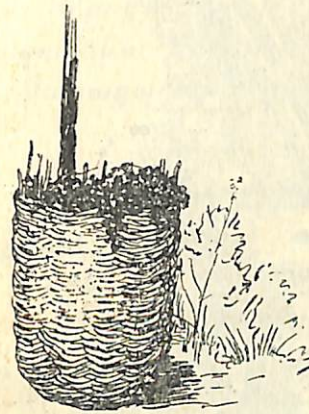
— Օ՛Ք, — հառաչեցին բոլոր ճանճերը միասին. — ախտոս չէ՞ Սօֆիա մայրիկը :

Սօֆիա մայրիկը ինչո՛ւ այդքան հոգ կը տանէր նաններուն համար :

Հ Ա Ն Ե Լ ՈՒ Կ

(13)

Վերևը ծակ, ներքևը ծակ
մէջը լեցուն ջուր ու կրակ :

Քեռի խեչանի այգին խաղողը հասեր էր : Թոչունները մէջը քէֆ կ'ընէին, մանաւանդ փոքրիկ ծիտ մը : Ան ծներ էր այդ այգիին մէջ, սալորենիի մը երկու ճիւղին մէջտեղը : Ամբողջ օրը կը թռչէր ողկոյզէ ողկոյզ, հատիկ մը հոս, հատիկ մը հոն անուշ կ'ընէր ու կ'երգէր :

Օր մըն ալ տեսաւ՝ գիւղացիները քաղալակներով թափեր են այգին : Հեռացաւ, թառ եղաւ ծառի մը վրայ ու խէթ-խէթ հոնկէ կը նայէր : Տեսաւ,

որ գիւղացիները դանակներով կը կորէին ողկոյզները, կը լեցընէին քաղալակները, կը շալկէին ու կը տանէին :

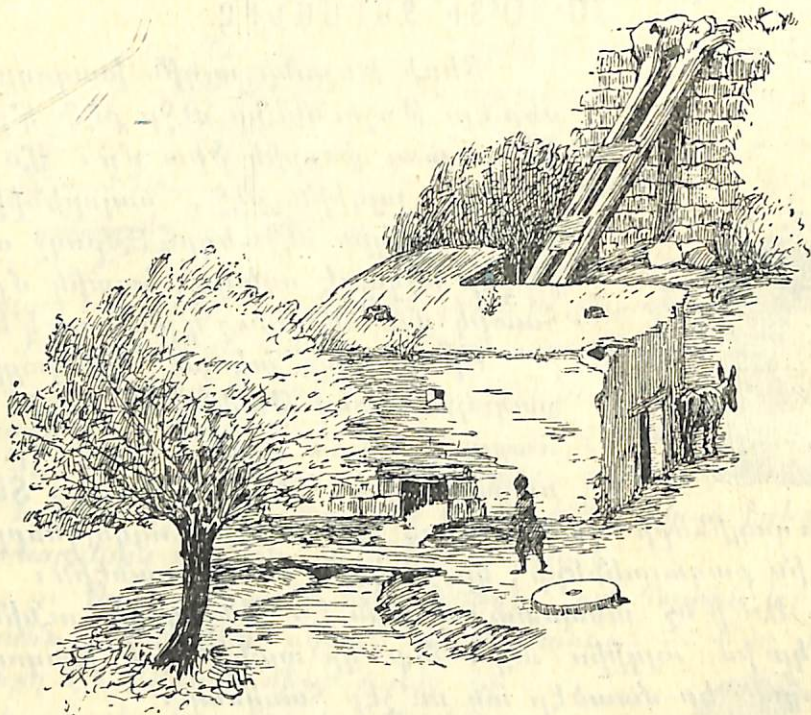
— Աս ի՛նչ անաստուած բան է. ի՛նչ գործ ունին այս մարդիկը իմ այգիիս մէջ. ո՛ւր կը տանին իմ խաղողս. — դարմացած կը մտածէր ան ու չէր հասկնար :

Ո՛ւր կը տանէին խաղողը : Այս բոլորը տարւայ ո՞ր եղանակին էր :

71. ԶՐԻԿ

— Զրիկ, ո՞ր ակնէն կու գաս, իմ պաղուկ ջրիկ անուշիկ :
— Ես այն ակնէն կու գամ, հին ու նոր ձնակն է վրան :
— Եկո՛ւր պարտէզըս տանիմ, իմ պաղուկ ջրիկ անուշիկ, տանիմ պարտէզըս ջրելու, ջրելու վարդ ու նուռ ունիմ :

Պարտէզը ինչպէ՞ս կը ջրեն : Իսկ այգի՞ն, ա՞րտը, արօ՞տը :

72. ՉԱԽՉԱԽ ՔԱԳԱԻՈՐԸ

1.

Կ'ըլայ չըլար աղքատ Չաղացպան մը:

Պատուտած մուշտակ մը հագին, ալրոտ փոստիկ մը գրլխուն, կ'ապրէր ան իր կիսաւեր Չաղացին մէջ գետի ափին: Ունեցածն ալ մոխրոտ բաղարջ մը ու կտոր մը պանիր:

Օր մը կ'երթայ՝ որ Չաղացին ջուրը բանայ, կու գայ կը տեսնէ՝ բաղարջը չը կայ: Մէյ մըն ալ կ'երթայ՝ որ ջուրը կապէ, կու գայ կը տեսնէ՝ պանիրը չը կայ:

Աս ո՞վ կ'ըլայ, ո՞վ չըլար: Կը մտածէ, կը մտածէ ու Չաղացի սեմին թակարդ կը լարէ: Առտուն կ'երնէ, կը տեսնէ՝ աղուէս մը ինկեր է մէջը:

— Հը՛, գո՞ղ անիծած, դուն ես կերեր պանիրն ու բաղարջը, հա՛. կեցիր, հիմա քեզի պանիր ցոյց կու տամ.— կ'ըսէ

ու կը վերցնէ լինգը, որ աղուէսը սպաննէ:

Աղուէսը աղաչանք պաղատանք կ'ընէ:— Ինծի մի՛ սպաններ, -- կ'ըսէ, — կտոր մը պանիրն ի՞նչ է, որ ատոր համար ինծի կ'ըսպաննես: Չգէ՛ ինծի՛ երթամ, ես քեզի լուռութիւն կ'ընեմ:

Չաղացպանը մտիկ կ'ընէ, թող կու տայ, որ երթայ:

2.

Աղուէսն է կ'երթայ այդ երկրի թագաւորին աղբանոցը, կը քրքրէ, կը քրքրէ, ոսկի մը կը գտնէ: Կը վազէ թագաւորին առջևը:

— Թագաւորն ապրած կենայ, ձեր կտոր կու տամք, Չախչախ թագաւորը քիչ մը ոսկի ունի, չափենք, ետ կը բերենք:

— Չախչախ թագաւորը ով է.— կը հարցնէ թագաւորը զարմացած:

— Վայ, չէս ճանչնար.— կը պատասխանէ աղուէսը:— Չախչախը շատ հարուստ թագաւոր մըն է, ես ալ իր վեզիրն եմ: Կտոր տուր, տանինք ոսկին չափենք. ետքը կը ճանչնաս: Կտոր կ'առնէ կը տանի, աղբանոցէն գտած ոսկին կ'ամբացնէ կտտին ձեղքը, իրիկունը կը բերէ, ետ կու տայ:

— Օ՛ֆ, — կ'ըսէ, — հազիւ չափեցինք:

«Միթէ՛ ճշմարիտ ասոնք կոտով ոսկի՞ են չափեր» կը մտածէ թագաւորը: Կտոր կը թոթվէ, զրնկալէն ոսկի մը կ'իյնայ վար:

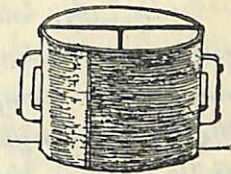
Միւս օրը աղուէսը ետ կու գայ թէ՛

— Չախչախ թագաւորը քիչ մը ակն ու մարգրիտ ունի. ձեր կտոր տուէք, չափենք, կը բերենք:

Կտոր կ'առնէ կը տանի: Մարգրիտ մը կը ճարէ, կը կոխէ կտտին ձեղքը և նորէն իրիկունը կը բերէ ետ:

— Օ՛ֆ, — կ'ըսէ, — մեռանք մինչև չափեցինք:

Թագաւորը կտոր կը թոթվէ, մարգարիտը կ'իյնայ վար: Կը մնայ զարմացած՝ թէ այս Չախչախ թագաւորը որքան հարուստ պէտք է եղած ըլլայ, որ ոսկին, ակն ու մարգրիտը կոտով կը չափէ:

Կանցնի քանի մը ատեն: Օր մըն ալ աղուէսը կու գայ թագաւորին մօտ խնամախօս, թէ՛ — Չախչախ թագաւորը պիտի ամուսնանայ, աղջիկդ կ'ուզէ:

Թագաւորը կ'ուրախանայ, աշխարհքով մէկ կ'ըլլայ:

— Դէ, գացէք, — կ'ըսէ, — շուտ ըրէք, հարսնիքի պատրաստութիւն տեսէք:

Պալատին մէջ իրար կ'անցնին, հարսնիքի պատրաստութիւն կը տեսնեն, իսկ աղուէսը կը վազէ շաղաց:

Կը վազէ, շաղացպանին աչքալոյս կու տայ, թէ՛

— Հապա, թագաւորին աղջիկը ուզեր եմ քեզի համար:

Պատրաստ եղիր, որ երթանք հարսնիք ընենք:

— Վայ, տունդ քանդուի, աղուէս, ատ ի՞նչ ես ըրեր. —

կ'ըսէ վախցած շաղացպանը: — Ե՛ս ով, թագաւորին աղջիկը ով: Ո՛չ ապրուստ ունիմ, ո՛չ տուն ու տեղ, ո՛չ ձեռք մը հագուստ: Հիմա ես ի՞նչ ընեմ:

— Դուն մի՛ վախնար, ես ամէն բան կարգի կը դնեմ. —

կը հանգստացնէ աղուէսը ու ետ կը վազէ թագաւորին քովը:

Վազելո՛ւ! ալ կը նետուի պալատ:

— Հայ, հարայ, Չախչախ թագաւորը մեծ հանդէսով կու գար, որ պսակուի: Ճամբան թշնամի գօրքերը յանկարծ վրայ տուին, իր հետի մարդիկը սպաննեցին և ամէն բան տարին: Ինքը ազատեցաւ, փախաւ: Չորը շաղաց մը կայ, գացեր է մէջը մտեր: Ինծի ուղարկեց, որ գամ իմաց տամ, հագուստ տանիմ, ձի տանիմ, գայ պսակուի, շուտով երթայ, որ թըշնամիներէն վրէժ առնէ:

Թագաւորը իսկոյն ամէն բան կը պատրաստէ, կու տայ աղուէսին, հետն ալ շատ մը ձիաւոր կը դնէ, որ պատուով ու փառքով փեսան պալատ բերեն:

Կու գան հանդէսով, կը կենան շաղացին դուռը: Չաղացպանին մուշտակը կը հանեն, կը հագցնեն թագաւորի հա-

գուստները, կը նստեցնեն նժոյգ ձին: Շրջապատուած մեծամեծներով, առջևէն ձիաւոր, ետևէն ձիաւոր, այսպէս հանդէսով կը բերեն թագաւորին պալատը:

Իր կեանքին մէջ պալատ չտեսած շաղացպան, շրւարած, բերանը բաց, մէյ մը չորս կողմը կը նայի, մէյ մը հագի զգեստներուն, ապշած, զարմացած:

— Աս ինչո՞ւ չտեսի պէս ասդին անդին կը նայի, աղուէ՛ս աղբար. — կը հարցնէ թագաւորը: — Կարծես տուն տեսած չըլլայ, կարծես լաթ հագած չըլլայ:

Չէ՛, — կը պատասխանէ աղուէսը: — Ան կը նայի ու կը համեմատէ իր ունեցածին հետ՝ թէ իր ունեցածը ուր, միս ուր:

Կը նստի ճաշի: Տեսակ տեսակ կերակուրներ կը բերեն: Չաղացպանը չը գիտէ որո՞ւն ձեռք տայ, կամ ի՞նչպէս ուտէ:

— Ինչո՞ւ բան չուտեր, աղուէս աղբար. — կը հարցնէ:

— Գալու ատնն որ կողոպտուեցանք՝ ատոր վրայ է որ միտք կ'ընէ: Չէք կրնար երևակայեր, տէր թագաւոր, թէ ինչքան բան տարին և վերջապէս ի՞նչ անպատուութիւն մեր թագաւորին համար: Ինչպէ՞ս հաց ուտէ. — կը պատասխանէ աղուէսը հառաչելով:

— Բան չը կայ, սրտիդ ցաւ մի՛ ըներ, սիրելի փեսայ, աշխարհք է, այդպէս ալ կը պատահի. — կը խնդրէ թագաւորը: — Հիմա հարսնիք է, ուրախանանք, քէֆ ընենք:

Ու քէֆ կ'ընեն, կ'ուտեն, կը խմեն, կը նուագեն ու կը պարեն, եօթն օր, եօթը գիշեր հարսնիք կ'ընեն: Աղուէսն ալ կը դառնայ քաւոր:

Հարսնիքէն ետքը թագաւորը իր աղջկանը մեծ օժիտ կու տայ ու հանդէսով ճամբայ կը դնէ Չախչախ թագաւորին հետ:

— Կեցէք, ես առաջ երթամ, տունը պատրաստեմ, զուք իմ ետևէս եկէք. — կ'ըսէ քաւոր աղուէսը ու կ'ըշտապէ:

Կը վազէ, կը վազէ, կը տեսնէ՝ դաշտին մէջ մեծ նախիր կ'արածի: — Աս որո՞ւն նախիրն է: — կ'ըսեն՝ — Շահ-Մարինը:

— Պահ, Շահ-Մարի անունը ալ չը տաք, թագաւորը անոր դէմ բարկացեր է, զօրքով կու գայ իմ ետևէս. ով անոր անունը տըւաւ, գլուխը կը կտրեն: Որ հարցնէ, թէ աս նախիրը որո՞ւնն է, ըսէք՝ Չախչախ թագաւորինը, թէ չէ վայր եկեր է ձեզի տարեր:

Կը վազէ, կը վազէ, կը տեսնէ՝ ոչխարի հօտը բռներ է սարերը: Աս որո՞ւնն է: — Կ'ըսեն՝ — Շահ-Մարինը:

Հովիւներուն ալ նոյնը կ'ըսէ:

Կը վազէ, կը վազէ, կը տեսնէ ընդարձակ արտեր, հընձուորները մէջը կը հնձեն:

— Աս որո՞ւն արտերն են: — Շահ-Մարինը:

Հնձուորներուն ալ նոյնը կը պատուիրէ:

Կը վազէ, կը վազէ, կը տեսնէ անվերջ խոտհարքներ:

— Աս որո՞ւնն են: — Շահ-Մարինը:

Խոտ հարողներուն ալ նոյնը կ'ըսէ:

Կը հասնի Շահ-Մարի պալատը:

— Շահ-Մար, ա՛ Շահ-Մար. — կը գոռայ հեռուէն: —

Տունդ չը քանդըւի, միամիտ նստեր ես: Թագաւորը վրադ բարկացեր է, մեծ զօրքով կուգայ, որ սպաննէ քեզի, տունդ ու տեղդ աւրէ, տակն ու վրայ ընէ, ունեցած-չունեցածդ ալ թագաւորական գրէ: Անգամ մը քու մէկ վառիկդ եմ կերեր, այդ աղն ու հացը դեռ չեմ մոռցեր: Վազեցի եկայ որ, քեզի իմացնեմ: Շուտ ըրէ, գլխուդ ճարը տես, քանի չէ եկեր:

— Ի՞նչ ընեմ, ո՞ւր երթամ. — կը հարցնէ սարսափած Շահ-Մարը ու կը տեսնէ՝ որ, ճշմարիտ, հեռուէն փոշի բարձրացնելով թագաւորը կը մօտենայ:

— Փախիր, շուտ ձի նստէ, այս երկրէն հեռացիր, ալ ետ չը նայիս:

Շահ-Մարը իսկոյն կը հեծնէ ձին ու կը փախչի իր երկրէն:

6.

Աղուէսին ետևէն կուգան հարսնկորները: Կու գան երգերով, զօրքով, զուռնա-թմբուկով, հրացան արձակելով ու

աղմուկով: Կուգան Չախչախ թագաւորն ու իր կինը ոսկեգօծ կառքի մէջ, անոնց առջևէն ու ետևէն անհամար ձիաւոր:

Կու գան, կը հասնին դաշտ մը: Կը տեսնեն՝ մեծ նախիր կ'արածի: — Աս որո՞ւն նախիրն է. — կը հարցնեն ձիաւորները:

— Չախչախ թագաւորինը. — կ'ըսեն նախրապանները:

Կ'անցնին: Կը հասնին սարերը, կը տեսնեն՝ ոչխարի ըսպիտակ հօտը բռներ է սարերը:

— Աս որո՞ւն հօտերն են. — կը հարցնեն ձիաւորները:

— Չախչախ թագաւորինը. — կ'ըսեն հովիւները:

Կ'անցնին: Կը հասնին ընդարձակ արտերը:

— Աս որո՞ւն արտերն են: — Չախչախ թագաւորինը:

Կը հասնին խոտհարքներուն:

— Աս որո՞ւնն են: — Չախչախ թագաւորինը:

Ամենքը մնացեր են զարմացած: Չախչախ թագաւորը ինքն ալ քիչ է մնացեր խելքը թոցնէ:

Այսպէսով աղուէսի ետևէն բոլորը կու գան: Կը հասնին Շահ-Մարի պալատները: Քաւոր աղուէսը հոս արդէն տէր է դարձեր, կարգադրութիւններ կ'ընէ, կ'ընդունի խնամիրները: Ու նորէն կ'ըսկսի քէֆը:

Հէյ, երեխաներ, դուք ալ քէֆ ըրէք. ալ այսպէս հարսնիք չէք տեսներ երբէք, որ ջաղացպանը դառնայ թագաւոր, ջաղացը պալատ, աղուէսը քաւոր:

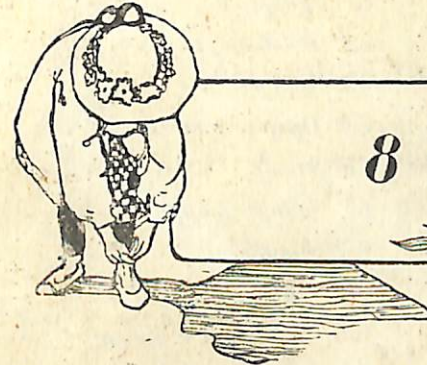

ՊԶՏԻԿ ԲԱՌԱՐԱՆ

Քանի մը ժողովրդական բառերու եւ ասոյքներու,
որոնք դեռ նոր մտնելու վրայ են մեր գրական լեզուն եւ որոնք գործածուած
են մեր այս հատորին մէջ

Արօս բնի = Արածիլ:
Բուք ու բորան = Ուժեղ հովի հեա
 խառն ձիւն:
Գլխով բնի = Գլխու շարժումով
 բան հասկնցնել:
Գար = Բարձրութիւն, լեռ. հովի՛
 դար ի վար, դար ի վեր:
Ըզորդ (զորդ, ուղղորդ) = Ուղիղ,
 իրաւ:
Թափ սալ = Թափահարել, թոթովել:
Թիկն սալ = Կրթնիլ.
 նոյն արմատէն՝ թիկունք, թիկ-
 նաթոս:
Թուլ = Պարան, չուան:
Իսակ = Մաքուր, յտակ. **Իսա-**
կել = Մաքրել. բտակել = պը-
 սուղը մաքրել՝ կեղեւել:
Լինգ = Երկաթէ հաստ ձող:
Լոօ = Լաւաշ. լաթի նման բարակ
 թխած հաց:
Փէգ = Լոյսի ծագումը. լուսարաց.
 այգ:
Վաւանալ = Խնքն իր վրայ ծոխ:
Վոս = Յորին չափելու փայտէ աման:
Հագի = Հագած, վրայի. հագին =
 վրան:
Հարու սալ = Զարնել ձակտով ու
 կոտորով. նոյն արմատէն՝ հարել
 (կարագ) = դարնել, ծեծել:
Հերք = Կարգ. հերթով = կարգով:
Հարեւան = Դրացի:

Հանդ = Սրտատեղ (չմշակուած):
Զիգ սալ = Քաշել, երկընցնել:
Հասիկ = Պղտիկ:
Ճօն (եօն) = Ծօճան, օրրան:
Ճոն = Մեծ:
Մարդու սալ = Ամուսնացնել. մար-
 դու երթալ = ամուսնանալ:
Ման գալ = Պտտիլ. նոյն արմատէն՝
 մանել:
Միսք բնի = Մամալ, խոր մը-
 տածել:
Շուտակ = Գլխու ծածկոյ՝ կանանց:
Շրփ-սրփ = Շփել-տփել. տունը տե-
 ղը մաքրել:
Վրայ սալ = Յարձակիլ:
Տալ = Զարնել, գլխուն տալ, սպ-
 տակ տալ:
Յափաօ = Կեռ բերնով դանակ՝ ծա-
 սերուն ստերը կտրելու համար:
Փոսիկ = Մորթիի կտոր մը, մազը
 դուրս, որ գտակի տեղ կը ծա-
 սայէ:
Փուլ գալ = Փլչիլ. փուլ տալ =
 փլցնել:
Քաւոր = Ամուսնութեան ատեն
 խաչը բռնողը. հարսնիքի միջո-
 ցին հարս ու փեսայի թիկնա-
 պան ու փոխանորդը. խա-
 չեղբայր, կնքահայր:
Քշուջ բնի = Հաւերու ստքով ու
 կտուցով հողն ու աղըը քրքրելը:

Ց ա ն կ

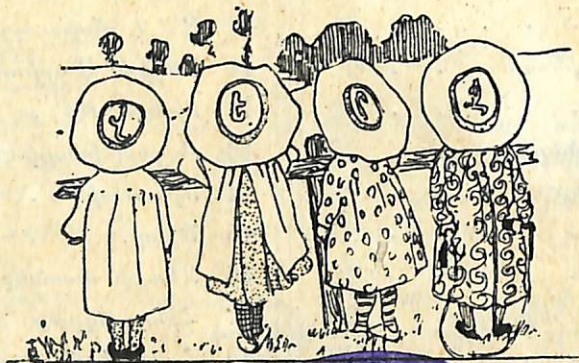

1* Լուսարացին	3	25 Խոհանոցը	30
2* Լուսացաւ	4	26* Գիւղացի աղջկայ օրացոյցը	31
3 Ուլիկը	4	27 Սուրբ երկուշարթի	31
4* Փի'սա	6	28 Պղտիկ պատմութիւն	32 +
5 Երկինքը փուլ կու գայ	7	29* Փիտիկի գանգաւը	33
6* Բաղիկը, Գամառ Քարիպաէն	11	30 Ո՛ւր է խ' արեւ	34
7 Խեղացի երեխաները	11	31* Գարնան կարօտ, Գ. Քար .	36
8* Շունը	15	32 Պոչատ աղուէս	37
9 Անկոչ հիւրեր	15	33* Կուռնկները	39
10* Կատուն, Գ. Քարիպաէն	16	34 Արագիւններուն դարձը	40
11 Ուժովը	16	35* Խոտ	41
12* Մկան տունը	17	36 Աստու սեղանը	42
13 Սրե ու լուսին	18	37* Մեղու, ըստ Գ. Քարիպայի	44
14 Սրղէն աշակերտ է	20	38 Արագիւն ու գորտը	44
15* Գրիչ	20	39* Գարնան ամիսներ, Գ. Քար .	44
16 Խելօք հաշիւ	21	40 Ո՛վ է մեղաւորը	45
17 Քաւորն ու փեսան	22	41 Անվախ Մարիամը	46
18 Աս ան է	22	42 Բոյնին մէջ	47
19 Ծտի գուլպաները	26	43 Բրդոտ խաղընկեր	48
20* Առաջին ձիւնը	26	44* Արտուտիկ	50
21 Ճամբորդներ	27	45 Ծխար	50
22* Ծոյլ աղջիկը	28	46 Զեւքի մասները	53
23 Անքուն դէր հեքիաթը	29	47 Հինդ-աղբար	53
24* Կծուձը	29	48 Հատիկի մը պատմութիւնը .	54

49* Անճրև	56	61 Գուժան	64
50 Հնարագէտ Համօն	56	62 Ժամացոյց	64
51* Հորթուկը	57	63 Նաւը	65
52 Նկարիչն ու մեքենավարը	58	64* Օրօր	66
53 Խոտրովի մարդը	59	65 Խաղր	66
54* Կիթ, Ա. Արարատեան	59	66 Խննթ քամին	68
55 Իրիկունը	60	67* Քամին	68
56 Գորտերը	61	68 Արձագանգ	69
57 Ո՛ր կորաւ	62	69 Ճանճերուն զրոյցը	70
58* Ինչպէս կը հարին Ա. Արար. 63		70 Ծօտի զարմանքը	71
59* Խնոցի	63	71* Զրիկ	71
60 Վլէճ	64	72 Զախչախ թագաւոր	72

Հ Ա Ն Ե Լ ՈՒ Կ Ն Ե Ը

	7. Գուրգայ գործելու միկեր
1. Ծուխ	8. Ստուեր
2. Անկողին	9. Հոր
3. Գետ	10. Զի ու ձիաւոր
4. Կամուրջ	11. Մատ ու մատանի
5. Աստղեր	12. Ճամբայ
6. Գիշեր	13. Սամալար

2013
3071

հր 1 0

ԳԻՆԸ 4 ՂՐՈՒՇ

ԼՈՒՍԱԲԵՐԻ ՇԱՐՔԷՆ

ԱՐԴԷՆ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵՐ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

64 էրես, 80 պատկեր եւ բազմաթիւ ձեռագիրներ, Գին 100 փարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ Ա. ՏԱՐԻ

80 էրես պատկերազարդ 4 պարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ Բ. ՏԱՐԻ

112 էրես պատկերազարդ 5 պարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ Գ. ՏԱՐԻ

144 էրես պատկերազարդ 6 պարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԳՐԱԽՈՐ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Ա. ՏԱՐԻ

48 էրես շարագրական պատկերներով 2 պարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, ԳՐԱԽՈՐ ՎԱՐՃՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, Բ. ՏԱՐԻ

48 էրես շարագրական պատկերներով 2 պարս

ԼՈՒՍԱԲԵՐԻ ՈՒՂԵՅՈՅՑԸ

Գրել-կարգալ սովիցներու եղանակը 10 պարս

ԳԱՅՈՒՏՈՒՆ Կ. ՊՈՅՈՒՄԵԱՆ

[Handwritten signature]